

JOHAN VAN DER HOOP

* Arnhem, omstr. 1655.
† Arnhem, 1 Nov. 1702.

× Arnhem, 1 Mei 1681.²

ANNA SPRONGH

* Arnhem, 22 Juni 1649.
† Arnhem, 28 Aug. 1693.

ADRIAEN SLEGT

* Rotterdam, 9 April 1669.
† Rotterdam, 13 Juli 1737.

× Rotterdam, 17 Nov. 1688.

MARGARETHA
VAN DER HEIM

* Rotterdam, 25 Mei 1671.
† Rotterdam, 13 Jan. 1705.

ISAÄC VAN ECK

* Rotterdam,
†

× Rotterdam, 22 Aug. 1706

GEERTRUYD
VAN SANTEN

Ged. (R.K.) Rotterdam,
9 Febr. 1680.
† Rotterdam, 17 Juli 1753.

HUYBERT
VAN LOCKHORST

* Rotterdam, 4 Jan. 1671.
† Rotterdam, Maart 1730.

× Rotterdam, 7 Mei 1709.

CATHARINA REES

Ged. Rotterdam, 11 Jan.
1682.
† Rotterdam, Jan. 1759.

JOHAN VAN DER HOOP

Koopman te Rotterdam.

* Arnhem, 18 Aug. 1686.
† Rotterdam, 1 Oct. 1767.

JOHANNA SLEGT

* Rotterdam, 19 Nov. 1701.

† Rotterdam, 16 Juli 1760.
× Rotterdam, 30 Dec. 1732.

JAN VAN ECK

Ged. Rotterdam, 6 Dec. 1707.

† Rotterdam, 20 Maart 1788.
× Rotterdam, 14 April 1734.

CATHARINA VAN
LOCKHORST

Ged. Rotterdam, 1 April 1716

† Rotterdam, 16 Mei 1765.

ADRIAAN VAN DER HOOP

Koopman te Rotterdam.

* Rotterdam, 23 Febr. 1734. † Rotterdam, 27 Oct. 1799.
× 2° Rotterdam, 4 Febr. 1703.

CATHARINA VAN ECK

* Rotterdam, 3 Mei 1739.
† Rotterdam, 2 Mei 1796.

LAURENTIUS BERNARDUS DE WIT VAN DER HOOP

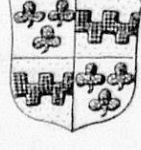
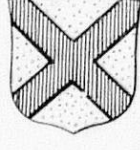
Koopman te Rotterdam.

* Rotterdam, 3 Mei 1781. † Rotterdam, 24 Juni 1845.
× Rotterdam, 23 Sept. 1805.

KINDEREN :

1. ADRIAAN.
2. MARGARETHA MARIA.
3. HUIBERT.

4. HUGO.
5. JAN.
6. PIETER JACOB.

JAN CANTZLAAR
Commissaris te Valkens-
waard.

* Omstr. 1666.

† 8 Juni 1704.

× 17 Juli 1689.

MARIA DE JONGH
Begr. Rotterdam, 6/12
April 1749.

PIETER JACOBS PIERS

•

†

×

AGNIETA ROTSHOECK

•

†

CHRISTOFFEL
VAN ANDEL

•

†

×

GEERTRUY
VAN LOENERSLOOT

•

†

MATTHEUS JONGELING

Mr. Schoenmaker.

* Rotterdam

†

× Rotterdam, 2 Nov. 1704.

MARGRIETA BELJERS
STEVENS DR.

Ged. Rotterdam, 3 Dec. 1686

†

HENDRIK CANTZLAAR
Makelaar.

* Valkenswaard 1705.

Begr. Rotterd. 12 Mrt. 1774

SOPHIA JACOBS PIERS
Ged. Rotterdam, (Waalsch)
30 Sept. 1711.

Begr. Rotterdam,
16 Juli 1787

× Rotterdam, 15 Apr. 1731

GERARD VAN ANDEL
Ontvanger van het last en
veilgeld.
Ged. Woudrichem, 19 Fe-
bruari 1716.
Begr. Rotterdam, 29 Juli
1788.

MARIA JONGELING
Ged. Rotterdam, 15 Maart
1722.

† Rotterdam, 21 April 1797.

× Rotterdam, 15 Nov. 1744.

HUGO CANTZLAAR
Makelaar, regent O. V.-huis.
* Rotterdam, 13 Maart 1742.
† Rotterdam, 6 Juli 1811.

MARGARETHA LAMBERTINA VAN ANDEL
* Rotterdam, 30 Mei 1750.
† Rotterdam, 7 Juli 1834.
× Rotterdam, 12 Nov. 1775.

GERARDA GEERTRUIDA CANTZLAAR

Ged. Rotterdam, 4 Dec. 1785. † Rotterdam, 27 April 1870.

7. FRANCOIS.
8. CATHARINA.
9. GEERTRUIDA GERARDA.

10. LYDIA JOHANNA.
11. LAURENTIUS BERNARDUS.

echtpaar kreeg zes kinderen, van wie de oudste zoon op zeer jeugdige leeftijd overleed en de op één na oudste zoon ongehuwd bleef.

De jongste dochter Elisabeth Maria Magdalena (1807 – 1879) was de vrouw van mr. Guillaume Groen van Prinsterer (1801 – 1876), de grondlegger van de Antirevolutionaire Partij. Het echtpaar woonde in een statig pand aan de Korte Vijverberg in Den Haag, waar sinds vele jaren het Kabinet der Koningin is gevestigd.

De jongste zoon Evert Jan (1809 – 1852) ontving bij zijn doop niet alleen de voornamen, maar ook de familienaam van een oud-oom van moederszijde en ging daarom door het leven als Evert Jan Thomassen à Thuessink van der Hoop. Hij trad wat zijn studie betreft in de voetsporen van zijn vader en volgde later een carrière bij de rechterlijke macht.

Mr. Evert Jan Thomassen à Thuessink van der Hoop trad in 1837 te Groningen in het huwelijk met Wilhelmina Elisabeth de Ranitz (1812 – 1891). Uit deze echtverbintenis kwamen elf kinderen voort, van wie twee dochters en een zoon niet trouwden.

De op één na oudste dochter Edzardina Johanna (1843 – 1872) trad in 1871 in het huwelijk met jhr mr. Oncko Quirijn van Swinderen (1840 – 1925), die carrière maakte bij de rechterlijke macht. Na de dood van Edzardina Johanna hertrouwde de weduwnaar in 1874 met haar één jaar jongere zuster Elisabeth Maria Magdalena.

De daaropvolgende zuster Hermanna Louisa Christina (1846 – 1920) was getrouwd met haar neef jhr Sebastiaan Mattheus Sigismund de Ranitz (1846 – 1916), Adjudant, particulier secretaris en Grootmeester van Koning Willem III.

De op één na jongste zoon Gijsbert Hendrik (1847 – 1894) was aanvankelijk marine-officier en later lid van de Tweede Kamer resp. burgemeester van Doornspijk. “Wegens zijn gehouden gedrag gedurende de operaties tegen Simpang Olim” in het voormalige Nederlandsch-Indië werd hij in 1877 benoemd tot Ridder Militaire Willems-Orde der 4^e klasse.

⚔ “Wegens zijn gehouden gedrag werd hij benoemd tot Ridder Militaire Willems-Orde der 4^e klasse.

Zijn uit het huwelijk met jkvr. Sara Maria Johanna van de Poll in 1893 geboren jongste zoon was een van de eerste vliegers van de Militaire Luchtvaartafdeling, de voorloper van de Koninklijke Luchtmacht, en werd later piloot bij de KLM. Hij verwierf eind 1924 grote bekendheid en tal van eerbewijzen door de eerste vlucht vanuit Nederland naar Nederlandsch-Indië, die onder zijn leiding werd uitgevoerd.

De negende generatie (de tak De Wit van der Hoop-Cantzlaar)

Ik kom nu toe aan de negende generatie van het geslacht, en wel aan Huibert (1810 – 1864), Jan (1814 – 1880) en François (1818 – 1902), allen zonen van Laurentius Bernardus de Wit van der Hoop, de eerste die deze achternaam droeg.

Huibert was apotheker in Rotterdam. Hij was getrouwd met Wilhelmina van Eck (1817 – 1893). Het echtpaar had acht kinderen, van wie er maar twee ouder werden dan 21 jaar : Laurentius Bernardus en Huibert, in resp. 1855 en 1859 geboren te Rotterdam.

De eerstgenoemde was handelsagent, tot 1887 in Kralingen en vervolgens in Den Haag. Hij trad tweemaal in het huwelijk. Het eerste huwelijk, dat met Henriëtta Maria König (1859 – 1905), werd door echtscheiding ontbonden. Zijn tweede vrouw was de in 1867 te Boskoop geboren Jetje (Jetske) Boogh.

Uit het eerste huwelijk werden zes kinderen geboren, van wie er drie zeer jong overleden. De andere drie waren Johan Hendrik Willem en Laurentius Bernardus, geboren in resp. 1881 en 1883 te Kralingen, en de in 1892 in Den Haag geboren Henriëtta Jansje Wilhelmina.

De oudste van de twee broers vestigde zich als kunsthandelaar en –expert in Brussel, waar hij in 1904 in het huwelijk trad met Marie Jeannette Prudence le More, die in 1886 in Schaerbeek was geboren. Uit dit huwelijk kwamen twee dochters voort.

De jongste van de twee broers emigreerde naar de Verenigde Staten, waar hij in 1922 te Detroit trouwde met de in 1893 in Zuid-Amerika geboren Aina Margaret Cuppett. Zij kregen geen kinderen.

Hun oom Huibert van der Hoop was expeditie, boekhouder en vervolgens “chef der afdeling Passage van de Rotterdamsche Lloyd” te Rotterdam, waar hij in 1894 trouwde met de in 1863 in Rotterdam geboren Christina de Regt. Ook dit huwelijk bleef kinderloos.

Jan de Wit van der Hoop, de grootvader van de Tienhovense mandenmaker, was handelaar in effecten, eerst in Rotterdam en later in Den Haag. Hij was getrouwd met de in 1830 in Rotterdam geboren en in 1894 in Den Haag overleden Maria Nabbe. Zij hadden vijf kinderen :

1. Maria Johanna (geboren in 1858 te Rotterdam), in 1888 in Den Haag getrouwd met Lambertus Wilhelmus Louis Arntz (1862 – 1918 te Antwerpen, wijnhandelaar).
2. Johannes (1861 – 1928), zie verder bij de tiende generatie.

Jan de Wit
van der Hoop
(geb. 1816).

Maria Nabbe
(geb. 1830).

3. Anna Paulina (geboren in 1865 te Rotterdam, ongehuwd).
4. Geertruida Gerarda (geboren in 1866 te Rotterdam), in 1896 in Den Haag getrouwd met Johannes Marinus Grolleman (1853 – 1917 te Utrecht, restaurateur bij de Maatschappij “E Pluribus Unum”).
5. Laurentius Bernardus (geboren in 1868 te Rotterdam), zie verder bij de tiende generatie.

1. Jan (1884 – 1970), zie verder bij de elfde generatie.
2. Pieter Johannes (in november 1886 geboren en overleden in Rotterdam).
3. Cornelia Maria (geboren in 1887 te Rotterdam), in 1912 in Den Haag getrouwd met Hendricus Petrus Josephus Hazebroek (geboren in 1889 te Den Haag, suikerbakker).
4. Maria (geboren in 1890 te Rotterdam), in 1916 in Den Haag getrouwd met Frans Antoon Kipp (geboren in 1892 te Den Haag, controleur).
5. Petronella Johanna (geboren in 1892 te Den Haag), in 1917 in Den Haag getrouwd met Jacobus Gerbrant Huis (geboren in 1892 te Den Haag, brievenbesteller)
6. Geertruida Gerarda (geboren in 1895 te Den Haag), in 1916 in Den Haag getrouwd met Hendrik Elisa Bouman (geboren in 1892 te Utrecht, smid bij de radio-industrie).
7. Sophia Margaretha Cornelia (geboren in 1900 te Den Haag), in 1924 in Den Haag getrouwd met Johannes Franciscus Vliege (geboren in 1899 te Den Haag, apothekersassistent).

De jongste van de drie broers, François, was koopman in grutterswaren in achtereenvolgens Bleiswijk, Rotterdam, weer Bleiswijk en Delfshaven. Hij huwde in 1849 te Bleiswijk Cornelia Margaretha van der Rijk (1808 – 1890 te Rotterdam), een domineesdochter. Dit huwelijk was kinderloos..

De tiende generatie (de tak De Wit van der Hoop-Cantzlaar)

Waar het gaat om de tiende generatie van het geslacht komen de gebroeders Johannes en Laurentius Bernardus de Wit van der Hoop in beeld.

Johannes de Wit van der Hoop.

De oudste was koetsier, tot 1890 in Rotterdam en daarna in Den Haag. Hij trouwde in 1883 in Jaarsveld met Johanna de Groot, dochter van Pieter Johannes de Groot en Cornelia de Bruin. Zij overleed in 1923 in Den Haag. Het echtpaar had zeven kinderen :

De jongste van de twee broers, Laurentius Bernardus de Wit van der Hoop, arbeider, trad in 1892 in Klundert in het huwelijk met de in 1870 te Willemstad geboren Maaïke Heystek. Het echtpaar kreeg zeven kinderen, drie dochters en vier zoons, van wie er vier zeer jong overleden. De jongste dochter, de in 1898 in Den Haag geboren Alida, trouwde daar in 1923 met de vier jaar oudere Johannes Roepers, een boekdrukker uit Dordrecht.

De Tienhovense mandenmaker Jan de Wit van der Hoop.

De elfde generatie (de tak De Wit van der Hoop-Cantzlaar)

De Tienhovense mandenmaker Jan de Wit van der Hoop, die in dit artikel centraal staat, werd op 10 september 1884 geboren in Rotterdam en overleed op 4 juli 1970 in Tienhoven, waar hij vier dagen later werd begraven.

Hij trad in 1910 te Ameide in het huwelijk met Jan-nigje Geertje van der Wal, aldaar geboren op 27 augustus 1891 en overleden te Tienhoven in 1945.

Uit het huwelijk werden vier kinderen geboren :

1. Johannes Bastiaan (1910, Meerkerk)
2. Aantje Johanna (1912, Meerkerk)
3. Johanna Margaretha (1917, Tienhoven)
4. Engelina (1921, Tienhoven).

Hier eindigt de beschrijving van vijf eeuwen geschiedenis van het geslacht (De Wit) van der Hoop.

Wapen

Het wapen van het geslacht Van der Hoop (en ook dat van het geslacht De Wit van der Hoop) is : “in blauw een gekleede vrouw van goud, staande voor een zilveren anker, met de linkereleboog daarop rustende en op de opgeheven rechterhand een omgewende zilveren duif houdende, alles geplaatst op een grasgrond. Helmteeken : een zilveren duif. Dekkleeden goud en blauw”.

Het gildebord van het manden- makersgilde in de Jacobikerk te Utrecht

Herman Beckmann

Afmetingen Gildebord: hoogte: 266 cm, breedte: 186 cm.

‘De Utrechtse mandemakers oefenden hun ambacht uit in het bijlhouwersgild totdat zij daaruit bij eene verordening van 7 februari 1697 werden afgescheiden en tot zelfstandig gild gevormd.’ Aldus schreef Jhr. Mr. Theodorus van Riemsdijk¹ in zijn boek *Geschiedenis van de kerspelkerk van St. Jacob te Utrecht*².

Hij vervolgde zijn verhaal met: ‘Tot aan zijne opheffing bezat het mandemakersgild een grafkelder en kroon in de St. Jacobskerk, tot wier onderhoud ieder gildebrouder contribueerde, benevens een bodewapen, bestaande in twee stuks zilver. Blijkens het grafboek ligt de grafkelder in het zuidpand van het schip tegen de St. Nicolaas-kapel aan. Daarop liggen zes steentjes, geteekend met de letter M en een ander, waarop een mand, met uitstaande hengsels is uitgehouwen. In het hand-

1 Jhr. Mr. Theodorus Helenus Franciscus van Riemsdijk, algemeen rijksarchivaris (Maastricht 16-8-1848 – Den Haag 2-3-1923). Zoon van jhr. Adrianus Willem Gerrit van Riemsdijk, arrondissementbetaalmeester te Maastricht, later lid van het Muntcollege te Utrecht, en jkvr. Wilhelmina Cornelia de Jonge.

2 Leiden 1882, met aanvullende *Bijdragen...* (Leiden, 1888).

schrift van Engelbert van Engelen³ wordt een grafsteen met schild afgebeeld, waarop een M staat tussen twee manden. De zerk heeft het opschrift: ‘Dit is de ingangh van de mande maeckers kelder 1604.’

Over het gildebord van het mandemakersgilde schrijft Van Riemsdijk: ‘Het paneel van het gildebord is niet meer aanwezig, maar moet het volgende opschrift hebben gehad⁴:

Gen: XL XVI

Drie KORVEN op syn hooft droegh Pharaonis bakerinde hoogste KORF was alderhande spyse lacker en toebereyd gelyck men door de backonst maectt en wast gevogelt daer aent peuselen geraectt dit was een droom, die Joseph wyselyck beduyden den backer tot een val, maer schenckers droom bet luyden die doent hem wel gingh heeft vergeten het vermaen dat Joseph in den kercker aen hem had gedaen

Act: IX XXII

Als Saulus te Damasco strafte en beschaemde de Joden daar woonachtich, hielden sy befaemde tsam eenen raad, om hem te dooden, doch int ent so wierden haare laegen Saulo al bekent dewyle sy de poorten hoeden dach en nacht ziet den discipulen des nachts met stille wacht hem in een MANDE door de mueren lieten af hoe wonderlyck hem God aldaar verlossing gaf

Johan: VI IX

Een kind had in dien tijd gelaen vyf gersten brooden en vissen twee dus nae dat Jesus had geboden omtrent vijf duysent mannen te doen sitten neer zynze al versadicht hoort hoe wonder is de Heer twaelf KORVEN brockelingen daer noch overbleven de macht en miltheid Godts moet hogelyck syn verheven tot los en eer van de MANDENMAKERY

blyckt haer bequaamheyd en oud gebruyck hierby

Dit paneel was gevat in een groot beschilderd houten lijstwerk, dat voor eenigen tijd naar de oudheidkundige verzameling der stad is overgebracht. Het is ter zijden afgezet door twee ionische halfzuilen, van boven door een fries en van onderen door een postament. Op de fries leest men tusschen de gesneden wapens van beide dekens in:

3 In de eerste helft van de achttiende eeuw werd door de Utrechtse arts Engelbert van Engelen een afschrift gemaakt van de *Monumenta* en de *Inscriptiones* van Van Buchel. Van Engelbert van Engelen is niet al te veel bekend. Hij is blijkens het Album promotorum van de Utrechtse academie afkomstig van Gorinchem. Engelbert zal daar rond 1660 geboren zijn. Zijn vader, die dezelfde naam had, werd in 1669 in Utrecht als predikant beroepen. Engelbert studeerde medicijnen in Utrecht en promoveerde er in 1683. In 1686 trouwde hij met Elisabeth van Seventer. Na haar dood in 1710 bleef hij achter met ‘mundige en onmundige kinderen’. Van Engelen stierf op 7 juli 1723. Hij maakte deze kopieën als onderdeel van een eigen studie, in drie delen, naar de grafmonumenten en wapens in de kerken van Utrecht.

4 Handschrift Van Engelen en geheimschrijver van Staat en kerke, blz. 40.

DEKENS IN DER TYDT

Jan Janszoon van Ryswyck Bartholomeus Gerritsz' van Remunt

CORNELIS LAURENSS v.s. HEEREN CASPEL als Busmeester

Het postament bevat ter weerszijden:

ANNO 1639

En in het midden

**Alen maeckt het mand-werk constich, aerdich uytte-geest,
Maer gheen patroon of voorbeeld sonder vorm of leest**

Blijkens de aantekening, waardoor ons het opschrift van het paneel is bewaard gebleven, prijkte dit gildebord in het bovengedeelte nog met de inscriptie:

De Hooghste eere
Is God den Heere

Boven een soortgelijke 'Mandemaekers proef' als op het kroonschild is afgebeeld. Wellicht is die proef wel in miniatuur boven de fries bevestigd geweest en bevond zich deze met genoemde inscriptie in of aan het frontispies, dat ongetwijfeld boven die fries aanwezig was.

Onder het postament en vermoedelijk tusschen de consoles, waarop het geheel zal hebben gerust, moet nog het volgende hebben gestaan:

Het mandemaekers gild wanneer het is van noden Heeft hier een kelder mild tot dienste harer dooden.

Het is aan het bestuurslid van de Stichting Wilg & Mand, mevrouw G.M. Pot-van Regteren Altena, te danken dat het gerestaureerde gildebord weer in de Jacobikerk hangt. Zij ontdekte dat er een gildebord was geweest, dat het nog ten dele bestond en waar het oorspronkelijk gehangen had. De Stichting Wilg & Mand gaf aan de Zwolse restaurateur Bert Jonker de opdracht het bord te restaureren. Het middenpaneel werd door hem vernieuwd. De calligraaf Blokland uit Zoetermeer adviseerde welk lettertype gebruikt moest worden.

Dankzij de genereuze financiële steun van de volgende organisaties kon de twintig duizend gulden kostende restauratie bekostigd worden:

De Stichting Pro Musis te Amsterdam
het Fentener van Vlissingen Fonds te Utrecht
het Anjerfonds Utrecht
de Crediet- en Effectenbank Utrecht
de Kamer van Koophandel en Fabrieken Utrecht
het Fonds Zomerpostzegels te Utrecht
M. Verboord Mandwerk te Vlijmen
Het Wilg & Mand Fonds
De donateurs van de Stichting Wilg & Mand

De Mandemaaker.

't Ondichte Vat, En houd geen nat.

Die waatter schepte met een Mand,
Die scheen niet wel by Zyn Verstand:
Veel Handen soecken Heil te grypen,
In't gaatich Vat van deesen tyd,
Maar 't sal haar altemaal ontsrypen,
Schep Heil in 't Vat der Eeuwigheid.

De Kluiper .

Soo't niet en sluit, Het lecker't uit .

De banden van aandachtig leeven
En't heilich woord van God ge geeven
Die moeten 't eedel Zielen Nat
In't menslick herte dicht besluiten ,
Of anders drooper't wijntie buiten ,
En liet de mens een leedig Vat

Krantenknipsels uit 1931 over de mandenmakersstaking

Uit: "Het Vaderland" van 6 februari 1931.

Conflict in de mandenindustrie.

In de mandenindustrie te Ameide is een conflict uitgebroken, dat weldra een grooteren omvang dreigt te zullen aannemen. Onlangs hebben de werkgevers in de mandenindustrie verlaging van het stukloon ingevoerd, die voor de arbeiders neerkomt op een vermindering van het weekloon met f 1 a f 1,50. Hierover en tevens over de erkenning van het recht van organisatie is reeds Maandag een staking uitgebroken bij de firma Joh. V.d. Leede. Deze staking omvat 25 man. Donderdag is opnieuw aan twee werkgevers een ultimatum gesteld, waarin wordt geëischt, de loonsverlaging voor Maandag 16 dezer ongedaan te maken. Mocht op dezen datum datum niet voldaan zijn aan dezen eisch, dan zal een staking worden afgekondigd, welke naar schatting 70 a 80 man zal omvatten. De betrokken arbeiders zijn georganiseerd in den Algemene Bond van Meubelmakers en den Ned. Christ. Bond van Houtbewerkers. (Volk.)

Uit: "Het Vaderland" van 4 april 1931

De stakende mandenmakers te Ameide.

De burgemeester van Ameide had gistermorgen elf uur een onderhoud met den patroon, betrokken bij de mandenmakersstaking, terwijl hij met de werknemers gistermiddag confereerde, teneinde een bevredigende oplossing te zoeken in het conflict. Beide besprekingen hebben geen resultaat gehad.

Uit: "Het Vaderland" van 5 april 1931

Het mandenmakersconflict te Ameide

Het hoofdbestuur van den Algemeenen Chr. Meubelmakersbond deelt mede, dat aan dit bestuur niets bekend is van een officieele bemiddelingspoging van den burgemeester van Ameide in het mandenmakersconflict

Uit: "Het Vaderland" van 17 februari 1931.

Staking in de mandenindustrie.

Gistermorgen is te Ameide a/d Lek een staking uitgebroken onder de mandenmakers, omvattende alle moderne en Christelijke georganiseerden, in totaal ongeveer 100 personen, verdeeld over drie werkgevers. Het conflict betreft een loonsverlaging van 1 cent per mand stukwerk.

Uit: "Amersfoortsch Dagblad" van 20 april 1931 en idem in de "Nieuwe Gorinchemse Courant" van 22 april 1931.

De Mandenmakersstaking te Ameide en Tienhoven. Voor Ameide geëindigd.

De staking der mandenmakers te Ameide en Tienhoven is – naar de N.R.Ct. meldt- Vrijddag na ruim twee maanden te hebben geduurd, voor wat Ameide betreft geëindigd.

De patroon A. van Gent en van Kekem hebben met hun personeel een accoord getroffen, waardoor het stukloon thans met ½ cent is verlaagd, inplaats van 1 cent, zoals de bedoeling was. Te Tienhoven duurt de staking bij den heer van der Leede nog voort. Het aantal stakers, dat aanvankelijk 80 bedroeg, is thans tot een derde gedeelte teruggebracht.

Uit: "Nieuwe Gorinchemse Courant" van 18 februari 1931.

Staking in de mandenindustrie. Maandagmorgen is een staking uitgebroken onder de mandenmakers, omvattende alle moderne en christelijke georganiseerden, in totaal ongeveer 100 personen verdeeld over drie werkgevers. Het conflict betreft een loonverlaging van 1 cent per mand stukwerk.

Uit: "Het Vaderland" van 2 april 1931

De staking in de mandenindustrie.

De staking in de mandenindustrie te Ameide a/d Lek, neemt de laatste dagen een vrij ernstig karakter aan. Enkele werklieden worden van en naar hun werk begeleid. Hoewel zich tot op heden nog geen ongeregelheden hebben voorgedaan, heeft de burgemeester der gemeente politieversterking aangevraagd en is gisteren een detachement rijks-politie te Ameide gestationeerd. Tot dusver is alles rustig verlopen.

Uit: "Het Vaderland" van 5 mei 1931

De mandenmakersstaking geëindigd.

Gisteren hebben de ongeveer 30 mandenmakers van den heer J. van der Leeden te Tienhoven (bij Ameide), na drie maanden in staking te zijn geweest, den arbeid hervat op dezelfde voorwaarden, waarop drie weken geleden de arbeiders bij de andere patroons aan den arbeid zijn gegaan. Het conflict is hiermee geëindigd.

Mandenmakers in het nieuws (1869 – 1913)

Verzameld door Ben Remie

19-09-1869

krant 12 Men meldt ons uit **AMEIDE**, dat de **hoepmakerijen**, die het gansche jaar onafgebroken hebben voortgeduurd, en aan vele ingezetenen en gezinnen van die gemeente arbeid geven, zoo goed als geëindigd zijn. Men hoopt weldra weder aan de nieuwe hoepels te kunnen beginnen. De genoemde fabrieken geven aldaar veel vertier. Men kan rekenen dat er ruim drie millioen hoepels gemaakt worden, wat, de bevolking in aanmerking genomen, vrij aanzienlijk kan genoemd worden. De handel in witte en grauwe wordt sterk gedreven.

VHL 2-2-1873 no. 934

VIANEN, 31 Jan. Heden hield de Afdeeling Vianen en Omstreken van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw alhier eene vergadering. Aan de heer J.L. de Jongh te Ameide zullen de twee medailles, die hij voor monsters *hoephout en tiendhout* op de Algemeene Vergadering den 26 September j.l. te 's Hage behaald had, worden toegezonden. ZEd. was niet op de vergadering aanwezig.

15-12-1878

Dezer dagen hebben te **Ameide** de werkgevers (**hoepbazen**), in eene daartoe gehouden vergadering, collectief het besluit genomen, om, daartoe door de tijdsomstandigheden genoodzaakt, over te gaan tot het lager stellen der werkloonen. Voorstellen, desbetreffende aan de hoepmakers gedaan, zijn door dezen billijk bevonden en aangenomen.

4-5-1879

krant 516

- Te **Ameide** is *proces-verbaal* opgemaakt tegen vijf hoepbazen, die kinderen beneden twaalfjarigen leeftijd in hun werk hadden.

23-1-1886

krant 867

AMEIDE, 21 Jan. De bevolking dezer gemeente bestaat hoofdzakelijk uit twee klassen, vermogende en behoeftige ingezetenen, midden- of burgerstand vindt men bijna niet. Verreweg het grootste aantal ingezetenen zijn werklieden, die zoo ze slechts

ééne week werks missen, dadelijk aan alles gebrek hebben. De hoofdindustrie alhier is **hoepel- en teenfabrikage**, vroeger een zeer bloeiende tak van bedrijf, die vele arbeiders herwaarts lokte; nu evenwel eene onderneming, die den fabrikanten al jaren aanzienlijke verliezen berokkent door de malaise die ook den handel in hoep en teen zoozeer drukt.

Daardoor wordt hier tegenwoordig dan ook veel minder hout verwerkt dan vroeger en overtreft het

aanbod van arbeidskracht verre de vraag; hierbij komt nog dat het winterachtige weder der laatste weken den arbeid zeer belemmert; geduchte armoe is daarvan het gevolg en de toestand in verscheidene gezinnen van dien aard, dat voorziening in de behoefte allernoodzakelijkst is. Vroeger werd in zulken tijden onmiddellijk hulp verschaft door het Diaconiefonds, dat zijne middelen dan zoo noodig door eene collecte bij de goeuden versterkte, doch thans is van die instelling nog niet het minste teken van leven vernomen. Gelukkig slaapt de particuliere liefdadigheid niet, maar deze is niet altijd genoeg en goed op de hoogte waar de nood het hoogste is en behoort door de armverzorgers te worden bijgestaan en voorgelicht.

11-9-1886

krant 900

BINNENLAND. - Op de deze week te Gorinchem gehouden **tentoonstelling** der Hollandsche Maatschappij van Landbouw zijn o.a. de navolgende prijzen behaald:

Witte hoepels, fabricaat 1885/86, in 3 soorten, 2 bos van elke soort, "halfvaatsband, karreband en kitteband." 1^e prijs **J.L. De Jongh, Ameide**; 2^e prijs P.H. Van Dusseldorp, Werkendam.

27-11-1886

krant 911

AMEIDE, 24 Nov. De vrees dat er hier in den aanstaanden winter voor den arbeidenden stand weinig **werk** zoude zijn is gelukkig niet bewaarheid. Integendeel hebben bijna alle hoepel- en teenfabrikanten meer hout aangekocht dan 't vorig jaar en zal er, zoo het weder gunstig is, gedurende den geheelen winter voor alle handen werk zijn.

10-9-1887

Op de **tentoonstelling** te Hoorn der Hollandsche Maatschappij van Landbouw zijn o.a. de volgende prijzen behaald:

Afdeeling Houtteelt, hoepels, fabricaat 1886/87. In te zenden 6 soorten, 2 bos van elke soort, "14-voeters, 12-voeters, 10-voeters, tonhoepels, karreband en kittelband", 1ste prijs, **J.L. De Jongh te Ameide**. Witte hoepels fabricaat 1886/87, in drie soorten, 2 bos van elke soort, "halfvaatsband, karreband en kittelband", 1ste prijs, **C. De Jongh P.Czn. te Ameide**; 2de prijs, **J.L. De Jongh te Ameide**.

17-9-1887

krant 953

AMEIDE, 15 Sept. Er bestaat hier thans groote behoefte aan werk; tientallen van arbeiders, die zoo gaarne zouden arbeiden, loopen **werkloos** rond, zonder dat er nog uitzicht bestaat dat er spoedig verbetering in zal komen. Het is zeer te hopen dat de hoepel- en teenhandel weldra wat levendiger worde, anders ziet het er voor den werkenden stand in onze gemeente treurig uit.

10-12-1887

krant 965

AMEIDE, 7 Dec.

- De vrees dat hier dezen winter groot gebrek aan werk zoude zijn is gelukkig niet bewaarheid. Door verschillende fabrikanten in deze gemeente is eene belangrijke hoeveelheid hout aangekocht om hier te doen verwerken; zoo het weder gunstig is, zal er **geen werkeloosheid** heerschen. De prijzen van hoep en teen blijven voortdurend laag.

26-10-1889

VIANEN, 24 Oct. In den vroegen morgen van l.l. Maandag is alhier op geheimzinnige wijze brand ontstaan is eene niet gesloten **hoepelschuur** van den heer **v. K.** (ekem) te Ameide. Door spoedig toegeschoten hulp is de brand nog in den beginne gebluscht.

30-11-1889

Gemengd Nieuws. Men schrijft uit Vianen: Ondanks de genomen maatregelen en de verschillende onderzoekingen en persoonlijke verhooren, is het nog niet gelukt, den dader of de daderes van de **brandstichting** op den 18. November in de hoepmakerij van mej. de wed. Van Wijngaarden (thans in exploitatie van de heeren **Van Kekem** en Van Heusden) te ontdekken. Genoemde heeren hebben thans het gemeente-bestuur gemachtigd, namens hen f 125 uit te loven aan hem, die de dader of daderes aanwijst, mits met bewijzen deugdelijk gestaafd.

7-12-1889

Voor de menigvuldige bewijzen van belangstelling, zoowel buiten als in de gemeente ondervonden, op Maandag 2 December, betuigen wij bij deze onzen hartelijken en welgemeenden dank.

A. VAN KEKEM Wzn.

A. VAN KEKEM-BROEKHUIZEN.

Ameide, 7 December 1889.

Langs dezen weg betuigen wij onzen welmeenen den dank aan den WelEd. Heer A. VAN KEKEM en Echtgenoot, Mej. A. BROEKHUIZEN, voor het genoeg aan ons geschonken, ter gelegenheid van hunne **25-jarige Echtvereniging** op 2 December 1889.

DE MANDENMAKERS.

Ameide.

VHL 6-4-1890 no. 28

Ameide, 26 Maart. **Het hoepels maken** dat hier vroeger tot het einde van Mei duurde, zal dit jaar reeds in 't begin van April afgelopen zijn. Ook staat er veel minder teen in 't water, dan eenige jaren geleden, toen dikwijls alle mogelijke beschikbare grachten en sloten in en bij het dorp daarmede bezet waren. Als het weder zoo zacht blijft, zal het schillen vroeg beginnen, want het hout werkt al aardig.

Indien op het teenschillen de bepalingen der arbeidswet toepasselijk zijn, zullen een massa kinderen, die vroeger dien arbeid mede verrichten, en daarmede een flink weekloon verdienden, nu moeten toezien.

26-7-1890

krant 1102 BINNENLAND. Den 7den Juni werd te Dordrecht een **vergadering** gehouden van **hoepelfabrikanten** uit de Alblasserwaard enz., waarin de wenschelijkheid werd uitgesproken om, nu de loonen der werklieden uiterst laag waren, die loonen voor het aanstaande seizoen een weinig te verhoogen, teneinde den werklieden eene betere positie te verschaffen en eventuele werkstakingen te voorkomen. De voorloopige commissie, bestaande uit de heeren P. Langeveld Pzn. en B.C. Wisboom & Zonen te Hardingsveld, S. Boelhouwer te Giesendam, J.A. Bakhuizen te Sliedrecht en G. v. Oord te Werkendam, had de volgende prijzen voorgesteld als minimum loon:

Kitteband f 1,30, karreband f 1,80, halfvaatsband f 2, tonneband f 2,40, zware inlandsche tonneband f 2,60, 9 voeten f 3, 10 voeten f 4, 12 voeten f 4,80, 13 voeten f 5,60, 14 voeten f 6,60, 15 voeten f 7,60, 16 voeten f 8,60.

In eene volgende vergadering zou over dit tarief beslist worden en werden in de plaatselijke bladen opgeroepen de hoepelfabrikanten uit Papendrecht, Sliedrecht, Giesendam, Hardingsveld, Werkendam, Raamsdonk, Zwaluwe, Oud-Beierland, Vianen, **Ameide** en overige plaatsen waar het hoepmakersbedrijf wordt uitgeoefend, tot het bijwonen eener algemeene vergadering.

Die vergadering had Vrijdag-ochtend, 18 Juli te 10½ uur, in het lokaal Van der Horst te Dordrecht plaats, onder voorzitterschap van den heer P. Langeveld Pzn., van Hardingsveld. Ongeveer 30 personen woonden haar bij, onder wie verscheidene namens 3 of 4 firma's gemachtigd waren. Toch be- treurde de voorzitter het dat de opkomst zoo gering was, hetgeen hij hoopte te mogen toeschrijven aan het slechte weer en niet aan gebrek aan belangstelling.

Na eenige discussie werd het door het bestuur vastgestelde minimum-loon met applaus goedgekeurd en het bestuur gemachtigd het besluit der vergadering te publiceeren.

Daarna ging de vergadering uiteen.

(Publicatie van bovengenoemde minimumlonen in de krant van 2 augustus 1890).

4-2-1893

krant 1341

Ameide. In 1892 zijn in deze gemeente 124 **arbeidskaarten** uitgegeven, hoofdzakelijk aan teenschillers, mandenbreiers en hoepelmakers.

VHL 8-2-1893 no. 12

Ameide, 30 Jan. Dank zij het zachte weder der laatste dagen, kunnen vele werkzaamheden, zooals hoepelmaken, teenuitschieten, manden maken enz. weder ongehinderd geschieden, zoodat op 't oogenblik in deze gemeente weinig werkeloosheid heerscht. Alleen schippers en zij die in den grond moeten moeten werken, kunnen wegens ijs en hal nog niet terecht. Als de dooi echter zoo sterk aanhoudt als de laatste twee dagen, zullen die hinderissen ook spoedig verdwenen zijn. Intusschen

wordt hier door de Diaconie, ondersteuningscommissie, Protestantenbond enz. mildelijk in de behoeften van de werkelozen voorzien.

10-2-1894

krant 1446 AMEIDE, 8 Febr. Als een bewijs van goede verstandhouding tusschen patroon en werklieden kan dienen, dat op den verjaardag in deze week van den heer S. alhier, hem door zijne hoepmakers, hakkers, schippers enz. een prachtige fauteuil werd aangeboden. Door eene commissie uit hun midden werd hem het geschenk met eene toespraak, die van warme toegenegenheid getuigde, door een der werklieden aangeboden, waarop de jubilaris, zichtbaar verrast en gevoelig voor zoodanig bewijs van waardeering, daarvoor met een hartelijk woord zijnen welgemeenden dank betuigde. Moge de heer S., die zoo de toegenegenheid zijner onderhoorigen heeft weten te winnen, nog vele jaren voor onze gemeente en zijne werklieden gespaard blijven, voor wie hij steeds een trouwe steun is en waarvoor hem dan ook alle achting en dank toekomt.

1-8-1894

Blijkens acte op den 24. Juli 1894 voor den Notaris J. Hoogewerff te Rotterdam verleden, is tusschen de Ondergeteekenden ARIE VAN KEKEM WILLEMSzoon, Koopman, wonende te Ameide, CHRISTIAAN HENDRIK WILHELMUS HEUSDENS, Koopman, wonende te Rotterdam, WILLEM ADRIANUS VAN KEKEM, Fabrikant, wonende te Ameide en WILHELMUS HEUSDENS, Particulier, wonende te Rotterdam, overeengekomen dat, te rekenen van den eersten Januari 1894, de twee laatste Ondergeteekenden zijn opgetreden als mede-vennoten in de tusschen de twee eerste Ondergeteekenden bestaande Vennootschap van Koophandel, onder de Firma "VAN KEKEM en HEUSDENS", ten doel hebbende den eigen- en commissiehandel en de exploitatie van Grienden en Landerijen, en gevestigd te Rotterdam en te Ameide.

Alle Vennoten hebben de teekening der Firma in alle zaken, de Vennootschap betreffende, doch niet tot het opnemen of ter leen geven van gelden, het koopen van- of speculeeren in publieke fondsen, het afgeven van promessen of acceptatiën en het aangaan van borgtochten of dergelijke contracten, waartoe de handteekening van alle Vennoten wordt vereischt.

De overeenkomst is aangegaan voor den tijd van vijf achtereenvolgende jaren, zullende eindigen den 31. December 1898, terwijl ingeval niet ten minste zes maanden voor de expiratie door een der Vennoten geacht zal worden voor één jaar te zijn gecontinueerd en zulks van jaar tot jaar, totdat eene schriftelijke kennisgeving als hiervoor gemeld zal zijn geschied.

Wordende deze bekendmaking gedaan ingevolge art. 28 van het Wetboek van Koophandel.

A. VAN KEKEM Wzn.
C.H.W. HEUSDENS.

W.A. VAN KEKEM.
W. HEUSDENS.

30-1-1895

krant 1546

Ameide, 28 Jan. In het afgelopen jaar zijn binnen deze gemeente afgegeven 79 **arbeidskaarten**, waavan 77 voor hoepelmaken, mandenbreien en teenschillen. Ongelukken zijn bij die bedrijven niet voorgekomen; 1 overtreding is geconstateerd. Zoodra de wet van 1889 gewijzigd wordt; zal het wenschelijk zijn bovengenoemde bedrijven en nog enkele andere niet daaronder te begrijpen, want de jongens van 12-16 jaren zijn veel gevaarlijker, vooral voor anderen, wanneer ze losloopen, dan wanneer ze dergelijken arbeid verrichten.

6-2-1895

Ameide, 5 Febr. Door het steeds aanhoudende strenge winterweder heerscht hier thans algemeene **werkeloosheid**, daar ook de mandenbreierijen, waaraan zoovele gezinnen tegenwoordig in deze gemeente hun brood verdienen, sedert de vorige week geheel stil liggen. Gelukkig dat hier door verschillende corporatie's veel gedaan wordt tot leniging van den nood, anders zou het er in dagen als tegenwoordig voor een tal van gezinnen treurig uitzien.

2-3-1895

krant 1555

Ameide, 28 Febr. Langzamerhand begint de **werkeloosheid** hier af te nemen; de mandenbreierijen zijn weer aan den gang en op de hoepelmakerijen kan nu, ook wat de vorst betreft, geregeld worden gewerkt, doch er is weinig hout voorhanden. De nog maar altijd dichte rivier maakt het vervoer naar Rotterdam hoogst moeielijk en kostbaar. Deze week zijn eenige partijen manden via Arkel per spoor naar Rotterdam getransporteerd. Tal van arbeiders zijn hier echter, zoo lang de dooi niet flinker invalt, van allen arbeid verstoken. Dezen en ook de schippers zien verlangend naar het finale eind van dezen echt langdradigen winter uit.

24-4-1895

krant 1570

Ameide, 23 April. Ruim 50 arbeiders uit deze gemeente zijn thans werkzaam nabij Deventer, Amsterdam en Alkmaar en nog zouden er meer geplaatst kunnen worden, doch er zijn geen meer disponibel. De mandenbreierij is hier op 't oogeblik weer in vollen gang; spoedig begint ook de teenschillerij. In sommige gezinnen wordt thans weer veel geld verdiend. 't Is te hopen dat daar nu eens om den wintertijd gedacht wordt, opdat ze dan niet dadelijk een beroep behoeven te doen op de instellingen van weldadigheid.

24-8-1895

krant 1605

Ameide, 22 Aug. Sedert een paar weken zijn verscheidene arbeiders in deze gemeente zonder werk en nog dagelijks neemt het getal werkelozen toe.

Successievelijk komen er van de buitenwerken terug, voor wie hier geen werk te vinden is. Boven dien ligt een der mandenmakerijen tijdelijk stil. Gelukkig zijn er nogal veel boomvruchten; het plukken en vervoeren daarvan geeft aan veel handen werk, even als het delven der aardappelen, dat in de volgende maand aanvangt.

19-10-1895

Ameide, 17 Oct. Heden werd in eene **vergadering**, alhier gehouden door verschillende **hout- en teenkoopers** uit de gemeenten Ameide, Tienhoven, Langerak, Leksmond en Jaarsveld, besloten, aan heeren verkopers van hout- en teengewassen te verzoeken, de voorwaarden dier verkooping in dier voege te wijzigen, dat die niet meer zullen plaats hebben bij inzet en afslag, maar alleen bij enkelen afslag en de teen te verkoopen bij de vim of 104 bossen, zooals van ouds gebruikelijk is en niet per 100 bos.

Tot die maatregel meenen de koopers van hout en teen te moeten overgaan om het bieden en opjagen van het hout enz. door beunhazen te beletten, wien het alleen te doen is om het trekgeld en die nooit anders hout of teen koopen, dan wanneer soms een perceel hun aan de broek blijft hangen.

De ongunstige stand der prijzen van de hoepels en teen, noodzaken de koopers van hout en teen alle billijke middelen aan te wenden, dat de prijzen meer in overeenstemming komen met de prijzen der hoepels en teen en zij niet langer moeten ondervinden, hunne rekening met een nadeelig saldo te moeten sluiten.

5-2-1896

krant 1650

Ameide, 8 Febr. Zoo streng, langdurig en lastig als de vorige winter was, zoo zacht en gemakkelijk is tot nog toe deze; toen maandenlange vorst, stremming van het verkeer en belemmering van nagenoeg allen arbeid, thans kan alles zijn gang gaan, alsof men in de lente is. Ook voor de instellingen van weldadigheid is 't een zeer gemakkelijke winter; nagenoeg ieder kan zijn brood verdienen, wat voor den nijveren werkman vrij wat aangenamer is dan het bij wijze van liefdegift te moeten ontvangen.

Dank zij vooral de zeer drukke **mandenmakerij** is hier dezen winter, al is de **hoepelmakerij** niet meer wat zij vroeger was, overvloedig werk voor oud en jong, terwijl het spitten, teen uitschieten en in 't water zetten ook ongestoord kan gedaan worden. Een en ander kon echter wel eens oorzaak zijn dat in 't voorjaar de werkzaamheden slap waren; doch "die dan leeft, die dan zorgt."

4-4-1896

Ameide, 1 April. Deze week is hier wederom een nieuwe **mandenmakerij** geopend, waarop verscheidene werklieden arbeiden. Voor den arbeidenden stand in deze gemeente, die zich steeds meer en meer uitbreidt voorwaar een verblijdende zaak.

23-9-1896

Tentoonstelling te Meerkerk, 17 September 1896 vanwege de Maatschappij van Landbouw, afdeeling Vianen en omstreken.

Hokkeling ossen. 1ste prijs zilv. med., H. Van IJzeren, Meerkerk. 2de prijs getuig-schrift, **Gebr. Diepenhorst, Ameide**.

Hoephout. 1ste prijs bronzen med., Van Kekem & Heusdens, Ameide, Kitteband, Karreband, Halfvaats en Tonne **Tentoonstelling te Meerkerk**, 17 September 1896 vanwege de Maatschappij van Landbouw, afdeeling Vianen en omstreken.

Hokkeling ossen. 1ste prijs zilv. med., H. Van IJzeren, Meerkerk. 2de prijs getuig-schrift, **Gebr. Diepenhorst, Ameide**.

Hoephout. 1ste prijs bronzen med., Van Kekem & Heusdens, Ameide, Kitteband, Karreband, Halfvaats en Tonneband.

Nieuwste en doelmatigste werktuig voor zuivelbereiding. Prijs zilv. med., Joh. A. Beek, Hoorn. Bestuursprijs, G. v.d. Grijn, Meerkerk, kaaspers. Idem, firma H.J. Reekers, Gorinchem, werktuig voor zuivelbereiding.

Doelmatigste stel hoefijzers. 1ste prijs bronzen med., **H. Vermeulen Az., Ameide**. 2de prijs getuig-schrift, W.C. Van Iperen, Meerkerk.

Niet gevraagd (ter opluistering). **L. Roodhorst, Ameide**, 6 konijnen, witte met blauwe ooren, blauw puntje aan den staart, blauwe schoentjes en zwarten neus.

Van Kekem & Heusdens, Ameide, witte hoepen, kitteband, langband, karreband, halfvaats en tonneband. (Bericht ingekort BR.) band.

Nieuwste en doelmatigste werktuig voor zuivelbereiding. Prijs zilv. med., Joh. A. Beek, Hoorn. Bestuursprijs, G. v.d. Grijn, Meerkerk, kaaspers. Idem, firma H.J. Reekers, Gorinchem, werktuig voor zuivelbereiding.

Doelmatigste stel hoefijzers. 1ste prijs bronzen med., **H. Vermeulen Az., Ameide**. 2de prijs getuig-schrift, W.C. Van Iperen, Meerkerk.

Niet gevraagd (ter opluistering). **L. Roodhorst, Ameide**, 6 konijnen, witte met blauwe ooren, blauw puntje aan den staart, blauwe schoentjes en zwarten neus.

Van Kekem & Heusdens, Ameide, witte hoepen, kitteband, langband, karreband, halfvaats en tonneband. (Bericht ingekort BR.)

30-9-1896

krant 1718

Ameide, 28 Sept. Door het natte weder kan met het **aardappelrooien** weinig of geen voortgang worden gemaakt; appels plukken geeft dit jaar weinig werk, omdat ze schaarsch zijn en nog voor een groot deel afgestormd; en de voortdurend hooge stand der rivier belet nagenoeg alle werk aan de kribben. Een en ander is oorzaak van weinig werk; gelukkig dat veel arbeiders uit deze gemeente op buitenwerken zijn en dat de mandenbreierij nog al druk gaat, anders zouden vele gezinnen broedeloos wezen.

25-11-1896

krant 1734

Ameide, 23 Nov. Met de **mandenmakerij** is het hier den laatsten tijd weder zeer druk. In de vorige week o.a. werden duizende manden afgeleverd. Ook het teensnijden en hakken van griendhout is in vollen gang, zoodat hier gelukkig voor den werkenden stand geen gebrek aan arbeid is.

VHL 5-12-1896 no. 98

Uit de hand te koop ongeveer 30.000 gehakt grauw HOEPHOUT.

Te bevragen bij **C. VAN DER ZOUWEN** en **A. G. VAN GENT** te **Ameide**.

16-12-1896

krant 1740

Ameide, 14 Dec. Jl. Vrijdag-avond zijn door de rijkspolitie een 3 tal bekeuringen gedaan wegens overtreding der arbeidswet, namelijk het na 7 uur 's avonds in 't werk hebben van jongens beneden 16 jaren in mandenmakerijen alhier.

13-1-1897

Ameide, 11 Jan. De **mandenmakerij** waarmede hier tegenwoordig een tal van gezinnen hun brood verdienen, gaat thans slap; ll. Zaterdag toch hebben een 70-tal mandenbreiers, groot of klein, gedaan gekregen. 't Is te hopen, dat die gedwongen werkstaking van korten duur moge zijn.

29-9-1897

Ameide, 27 Sept. De hoepelmakerij en de veelvuldige werkzaamheden daaruit vooral in den wintertijd voortvloeiende, eertijds de voornaamste bron van bestaan voor den arbeidenden stand in deze gemeente, is de laatste jaren meer en meer achteruitgegaan. Sedert lang werd hier dan ook door den werkman de wensch gekoesterd en geuit, dat in dat bedrijf wat nieuw leven mocht worden gebracht. Door eenige ingezetenen en belangstellenden, aan dien wensch willende voldoen, is dezer dagen alhier eene naamlooze vennootschap opgericht, zich ten doel stellende de hoepel-fabricage. Voorzeker eene nuttige en van een warm hart voor den werkman getuigende vereeniging. Moge haar lofwaardig streven met een goeden uitslag worden bekroond.

6-10-1897

INGEZONDEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie

Ameide, 30 Sept. 1897.

In het voorgaande nummer dezer Courant wordt uit Ameide gemeld, dat de hoepelmakerij c.a. eertijds de voornaamste bron van bestaan in deze gemeente, in de laatste jaren meer en meer is achteruitgegaan en daardoor de wensch is geuit in dat bedrijf nieuw leven te brengen, waartoe dezer dagen aldaar eene naamlooze vennootschap is opgericht, welke voorzeker getuigt van een warm hart voor den werkman enz.

De inzender van dat bericht schijnt hoegenaamd niet op de hoogte te zijn van den tegenwoordigen

toestand in die gemeente, anders zou hij kunnen weten dat de firma Van Kekem en Heusdens, die een uitgebreiden binnen- en buitenlandschen handel drijven, met nog anderen in die gemeente, de fabricatie van hoepels tot een nooit te voren gekende hoogte hebben gebracht en bovendien door het verwerken van teen en het maken en verzenden van duizende manden per week, alle handen in 't werk houden en niemand zonder werk behoeft te zijn die werken kan en wil.

Nieuw leven behoeft er dus door die nieuwe vereeniging niet in die bedrijven te worden gebracht en zal de Vennootschap met het warme hart voor den werkman moeten afwachten of dit niet wat zal bekoelen, wanneer de uitslag der nieuwe onderneming in haar lofwaardig streven en goede bedoelingen niet naar wensch zal worden bekroond.

Een Ameidenaar.

9-10-1897

INGEZONDEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

Mijnheer de Redacteur!

Naar aanleiding van het door een Ameidenaar in Uw blad van 5 Oct. ll. geplaatste, het volgende: Toen ik ongeveer 15 jaren geleden hier kwam, waren in deze gemeente 58 volwassen hoepmakers en 16 leerlingen; thans, in den vorigen winter namelijk, telde ik er 54 en hoogstens 5 leerlingen. De aanfok is dus sterk verminderd, een gevolg van het manden breien, waarin tegenwoordig schier alle jongens worden opgeleid, omdat ze dan spoediger iets van beteekenis verdienen. Ik vrees evenwel dat het manden breien niet een bedrijf van hier blijvenden aard zal zijn en daarom is het m.i. verkeerd den jongens het hoepelmaken niet te laten leeren. Ben ik wel ingelicht, dan zal de Commissie de opleiding van jongens in het hoepmakersvak trachten te bevorderen en dat is zeer zeker een goede zaak. Wat de toekomst der Commissie betreft, ik geloof niet dat winstbejag haar drijfveer is, dus ze kan het al licht volhouden, en dit is een feit dat wij, hoe kort ze nog bestaat, nu reeds hare gunstige werking voor onzen belangen al ruimschoots ondervinden. Onze wensch is dus: "naast anderen leve en bloei zij."

Een Ameidesche Hoepmaker.

23-10-1897

INGEZONDEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

Aan een vriend te Ameide.

Waarde Vriend!

Wat heb ik in den laatsten tijd telkens met verlangen uitgezien naar de "Schoonhovensche Courant" daar zij telkens wat nieuws had te vertellen uit Ameide en ook aan ingezonden stukken heeft het niet ontbroken; er schijnen toch steeds nog meer "Krantenschrijvers" in uwe gemeente op te staan. De heer Bridé schijnt niet erg gesticht te zijn over zijn val, tenminste hij klaagt er nog al over dat de straten en wegen in zulk een slechte conditie verkeerden, hetgeen hij hoofdzakelijk aan de oorzaak van zijn val beschouwt.

Of dit zoo is, weet ik niet; hij heeft echter geen ongelijk als hij over den slechten toestand der wegen klaagt en ik geloof ook dat het volstrekt niet kwaad zou zijn, indien er eens op gewezen werd in welken slechten toestand de grachten in en om de gemeente somtijds verkeerden; zoo ook de straatverlichting; want zooals u ook niet onbekend zal zijn, werd nog niet lang geleden in de Pomp- of Nieuwstraat door particulieren (nl. door hen die in het midden der straat woonden) hierin voorzien. Nu is het volstrekt mijn bedoeling niet om hiermede aan te toonen, dat het ten uwent zooveel slechter is dan in andere gemeenten, maar er kon in voorzien worden. Doch genoeg hierover. Iets van anderen aard heeft bovenal mijn aandacht getroffen, nl. de berichten en ingezonden stukken omtrent de hoepelmakerij. Dat vele vakmannen de nieuwe vennootschap met blijdschap begroet hebben, is zeker buiten kijf, daar er eerstens veel werk aan de hoepelmakerij verbonden is en ten tweede, als zij zich houdt zooals zij zich voordoet, wat betreft de opleiding van leerjongens in het vak, dan is er een flink arbeidsveld voor haar open. Als nu de reeds bestaande en de nieuwe firma elkander niet verdringen, kan het uwe gemeente ten goede komen. Ik betwijfel echter, waarde vriend! of door dit alles het lot van de hoepmakers en verder van alle aan het vak verbonden arbeiders, wel veel verbeteren zal. Ik geloof dat er in de toekomst, meer heil te wachten is van de nieuwe beweging, welke te Giesendam, Hardingsveld en elders op touw gezet is. Ge zult wel denken: mijn vriend berijdt weer zijn stokpaardje: Werklieden-Vereenigingen, Volksvergaderingen enz.; maar niettegenstaande ge wel zoo over mij zult denken, geloof ik toch dat dit het eenige middel zal zijn om duurzame verbeteringen tot stand te brengen. Wanneer toch alle hoepmakers, schippers, hakers enz. zich vereenigden, zouden zij een goed gesloten geheel kunnen vormen. Ingrijpende besluiten zouden er dan in overleg met de patroons genomen kunnen worden. Een vereischte om tot dit doel te geraken is natuurlijk dat gezellen en patroons zich met elkander verstaan. Wanneer op deze wijze te werk gegaan wordt, geloof ik dat het niet te optimistisch gesproken is, wanneer ik beweer dat men er gewis in slagen zal het lot der hoepmakers, schippers en hakers aanmerkelijk te verbeteren. Laat dan de vereenigingsleuze, welke langs de Merwede weerklonken heeft, ook weerklink vinden aan de oevers der Lek en verrijze ook te Ameide een goed georganiseerde hoepmakers-vereeniging. Nu vriend! wil ik eindigen, hopen de gastvrije Redactie der Schoonhovensche Courant ons nog wel eens gelegenheid zal schenken om met elkander van gedachten te wisselen.

Na groete, Uw toegenegen Vriend,
Velsen, 19 October 1897. FLORES.

VHL 18-12-1897 no. 100
HOEPHOUT en TEEN.

Men vraagt te koop eene partij Hoephout van Karband tot 10 voeten, met opgaaf van prijs van elke soort per bos, sloop geleverd of aan een laadp-

laats op vlot water; ook Teen graauw en Wilg per bos.

Opgaven worden verzocht aan het adres van T. van ECK te **Ameide**.

12-3-1898

krant 1868

Voor de talrijke bewijzen van belangstelling bij onze 50 jarige Echtvereeniging, vooral van de zijde der Mandenmakers, ondervonden, betuigen wij onzen hartelijken dank.

W. VAN KEKEM Wzn. Sr.

H. VAN KEKEM-UITTENBOGAARD.

Ameide, 12 Maart 1898.

VHL 13-4-1898 no. 30

Ameide, 5 April. Gisterenavond werden door den brig. rijksveldwachter te Meerkerk en den veldwachter dezer gemeente twee overtredingen geconstateerd, in mandenmakerijen alhier, van art. 5, 1ste lid der arbeidswet, (arbeid door personen beneden 16 jaren na 7 uren des namiddags).

23-4-1898

krant 1880

Ameide, 21 April. Alhier ligt in lading het **ijzeren tweemastschip** "Alblasserwaard". Het wordt bevracht door de hier in het vorig jaar ogerichte Naaml. Vennootschap tot bewerking van griendlanden en teengewas met pl.m. een half miljoen grauwe hoepels, rechtstreeks naar Duitschland. 't Zal, zoolang de hoepelmakerij hier is uitgeoefend, nog wel nimmer gebeurd zijn, dat zóó'n hoeveelheid in eens en dan naar boven werd vervoerd.

27-4-1898

krant 1881

Ameide, 25 April. Om een bericht over de **hoepmakerij** alhier, voorkomende in de courant van 23 April ll., meer volledig te maken, deelen wij mee, dat door de firma Van Kekem en Heusdens reeds langer dan 15 jaar, geregeld elke week 7 of 8 schepen met hoepels beladen werden afgezonden.

VHL 17-2-1900 no. 14

Ameide, 12 Febr. 't Is hier dezen winter met de **hoepelmakerij** bijzonder druk, met de **mandenmakerij** echter is 't op oogenblik slap. Teen om wit te maken zal niet zoo veel aangevoerd worden als 't vorig jaar.

N.R.C. 13-3-1913

AMEIDE. De mandenmakers van de firma Kekem en Heusdens alhier hebben, naar Het Volk meldt, Maandag het werk gestaakt. De staking omvat het geheele personeel, zijnde een 60 personen. De eisch is: meer loon voor verschillende soorten stukwerk. De stakers zijn ongeorganiseerd.

NOTULENBOEK 1932 t/m 1941

Mandenmakers Patroonsver- eeniging Ameide en Omstreken

Paul Will

*Het is voorbij, het is voorbij
het is een donker schilderij
gehangen aan den wand
...grauw en geel
beschimmeld in de hal het tafereel*

Deze versregels van een van mijn favoriete dichters Gerrit Achterberg wil ik als motto meegeven aan het nu volgende verslag.

Sinds april 1991 is onze Historische Vereniging in het bezit van dit Notulenboek. Het is haar ter hand gesteld door Wim, zoon van Hein van Kekem, die de laatste secretaris is geweest, alvorens die vereniging na circa 10 jaar plots ophield te bestaan. Onder de vermelding van schenkingen destijds in het Nieuwsblad werd geopperd dat dit vast iets was voor de a.s. werkgroep 'Griencultuur'. Die is er nooit gekomen, maar nu hebben we t.g.v. de tentoonstelling deze foliant als oud schilderijtje afgestoft om enige contouren helderder te krijgen en daardoor bij oudere tijdgenoten een enkele herinnering aan deze voornaamste plaatselijke tak van nijverheid op te roepen.

Wat grasduinend in dit boek - of om eerder in de stijl van het onderwerp te blijven - zijn we de stof sortierend aan de slag gegaan. Dit 'grootboek', passend geel-groene kaft en 32 bij 21 cm groot, omvat de met de hand geschreven verslagen van de gehouden samscholingen en stopt abrupt met die van 30-06-1941. Mocht er vanwege de bezetting op deze wijze niet meer bijeengekomen worden of speelden andere zaken een rol, wie het weet, dat hij dit melde? Het tweede wat al neuzende opvalt, is dat nergens sprake is van de heer Van Kekem W.A.? Wat is de reden dat deze verreweg grootste mandenbreiersbaas zich niet heeft ingelaten met deze vereniging? Vormde in den beginne zijn nog wethouder zijn en/of zijn leeftijd 65+ een rol, nadere opheldering gewenst? Eveneens ontbreken grotere bazen A. de Kruyk van Sluis en A.J. van Krimpen van de Vaarsloot. En ook over stakingen onder het werkvolk is geen woord te vinden!

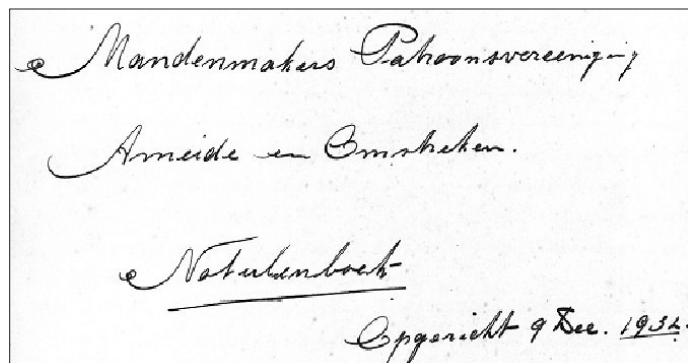
Begin jaren '30 - zo vernemen we - waren er al eerder stemmen opgegaan om iets dergelijks op te richten, daar de mandenmakersbazen beseften dat zij baat zouden hebben bij de behartiging van gemeenschappelijke belangen, zeker nu de crisisjaren zich aankondigden. Van het één kwam het ander en dat andere is er Anno 1932 van gekomen, toen men de koppen bij mekaar stak in café 'De Stoomboot' Dit was gelegen Lekdijk 225 A, dat is nu het eerste woonhuis dat je passeert, als je van de J.W. van Puttestraat rechtsaf de Lekdijk opgaat. Alle jaren door is daar stevast vergaderd.

Het is de 9de december als cafébaas A. Bouter als senior bij de oprichting het voortouw mag nemen. Alle aanwezigen zijn eensgezind van oordeel dat het voor de mandenindustrie en verwante bedrijven in hout, hoep en teenschillerij van belang is verenigd op te treden, als ook met het oog op de te Utrecht komende tentoonstelling van manden ter plekke als een eenheid acte de présence te geven.

Na het openingswoord van de gastheer houdt men de bestuursverkiezing. Tot de top behoren: C. (= Kees) van Gent, die 15 stemmen krijgt, Hermanus (= Mossie, zo heette hij in de volksmond) van der Zouwen 14, A (= Arie) Bouter 13, J.C. (= Hannes) van der Leeden en G.J. (= Gertjan) Versluis 10. De overige manlui minder stemmen. dat zijn A. P. (= Arie-Pieter) van Bruggen, nog 2 Versluizen, te weten Arie en Klaas, Hendrik (alias Hein) van Kekem, A. (= Aart) van der Grijn, F. (= F(rederk) Zweeren en A. (= Adrianus) van Middelkoop.

De bestuursfuncties worden na stemming: A. Bouter voorzitter, Herm. van der Zouwen secretaris, penningmeester C. van Gent en als commissarissen J.C.

Notulen

Vergadering van 3 April '40

Vergadering bij A. Bouter, Armeide.

Opening door de voorzitter C. van Gent.

Welkens woord door de voorzitter en lezing der notulen,
Bespreking om van de Hoogheerraad verlagings te krijgen
van huur, voor de Acanplaat, der Teen aan den dijk.

Volgt nu het verzoek aan den Heer. Overwater,

De mandemakers patoons bond. Armeide en Omdreken
wilde met een vriendelijk verzoek tot u komen, om te
verzoeken 1° om verlagings van de kosten van opslagplaat
voor Teen aan den dijk, tuschen Armeide en Tienhoven.
ook wilde men verzoeken om de huurprijs te brengen
op 10 cent per Meter.

In Armeide verschillende personen daar een plaats hebben
nu het niet zeer gemakkelijk zijn, om de plaats daar de
Teen gezet worden te verhuuren aan boven vermeldten bond.
waar ook de gebruikers lid van zijn.

van der Leeden en G.J. Versluis.

Verder worden er nog twee man belast om als afgevaardigden nader onderzoek te doen inzake die tentoonstellingscommissie.

In de volgende vergadering - 14 daag later - wordt in den brede gedelibereerd over de hoogte der contributie, wat tot slot leidt tot het aannemen van het voorstel van bestuurszijde: die het eerste jaar te stellen op fl. 2,50. Verder moet men ernaar streven om één of meer onzer leden op de kandidatenlijst der 'Vereeniging Griendhout, Teen- en Rietbedrijven' geplaatst te krijgen.

Op de bijeenkomst, opnieuw 14 dagen erna, stelt de voorzitter voor de hoeveelheden oude gewassen witte teen te inventariseren. Uit de opsomming blijkt dat er zich inmiddels nieuwe leden hebben gemeld, bijv. C. van Es, Joh. de Groot, A.J. Maatkamp uit Langerak, A. Versluis en T. de Kruyk. Voorts besluit men voor het bezoek aan de a.s. Utrechtse vergadering een bus af te huren. Erna volgt er een intermezzo van de secretaris; deze lucht zijn hart in een ellenlang verslag over een bijeenkomst der A.V.G.T., waarin het gruwelijk wanordelijk moet zijn toegegaan, maar wat dit precies met Termei van doen heeft, blijft een beetje vaag.

Er is de jaren door vrij onregelmatig bijeengekomen, er volgt kennelijk een windstilte, waardoor het aanvankelijk bijna een soort journaal lijkt te worden. Zie, pas op 17-09-1934, komt ginds 'de Stoomboot' weer

in zicht. In deze vergadering ontbreken de notulen van een/de vorige - kunnen dus ook niet voorgelezen, noch worden vastgesteld - wat nogal commotie veroorzaakt. Enerzijds hilariteit, maar anderzijds krijgt de verzuimer van voorzitterszijde een fiks vermaan. Deze niet gauw verbouwereerde penvoeder en C. van Gent doen vervolgens verslag van hun bezoek aan Den Haag inzake instandhouding ener steunregeling. Dit verheugt de manne(n/b)roeders zeer, terwijl anderen heftig pleiten voor hogere exportpremie. Dan volgt een jaarverslag, voorgelezen op 11-02-1935. Tweemaal heeft de Vereniging op verzoek van de Rijksoverheidsdienst een stand ingericht, ...maar het resultaat heet dun. Wel besluit men deze Jaarbeurs der Rijksnijverheidsraad te continueren. De contributie wordt verhoogd tot een gulden en als nieuw bestuurslid treedt aan dhr. Maatkamp uit Langerak.

Op een vergadering twee maanden later gehouden besluiten de leden een verzoek te richten aan de Fruitpachtersvereniging om in het belang van de mandenindustrie gunstiger levensvoorwaarden te creëren door gebruik te maken van bussels voor zacht fruit.

Uit het financieel verslag 1935 blijkt dat het gewone tekort 66 cent bedraagt en dat van die Jaarbeursstand fl. 2,20. Over het doorgaan met het bezoeken van die Beurs uit dhr. Van Gent zich niet optimistisch, lid Van Gelderen weer wel. Ten besluite zegt A. Versluis

zijn lidmaatschap op, wat o.m. aanleiding is om te overwegen de gehele vereniging te ontbinden, óf juist te streven naar uitbreiding. Besloten is binnen afzienbare tijd opnieuw bijeen te komen, wat 15 juni gebeurt. In zijn openingswoord spreekt onze éminente voorzitter- aldus de secretaris - zijn zorg uit over de noodsituatie waarin zowel de mandenindustrie als het teenpachtersbedrijf verkeert. Zeker nu o.m. de Utrechtse 'Vereeniging van Griendpachters' door onderlinge verdeeldheid is doodgebloed. Zou aansluiting zoeken bij de 's-Hertogenbossche Bond mogelijkheden bieden? Die tracht door bevoorrechting van enige grote expediteurs een soort Mandencentrale te stichten voor zowel werkgevers als voor de werknemers. Bovendien streeft die ernaar niet in kisten aan te leveren, maar manden als verzendmateriaal te blijven gebruiken. Verder meldt C. van Gelderen zich voor een standplaats op de Beurs. Ten besluite roept vrz. Bouter op om mogelijk te komen tot het omvormen van de landelijke Vereeniging tot een Bond van Mandenmakers-patroons plus Teenpachters.

In de vergadering van 03-09-1936 is er o.a. een bestuursverkiezing. Voorzitter A. Bouter neemt na enkele bezwaren opgesomd te hebben vanwege zijn gezondheid en leeftijd (65+) zijn herbenoeming toch aan en er verschijnt ten tonele als kersvers nieuw bestuurder ene C. Visser. Welke kenner kan die man thuisbrengen?

Na lange stilte, pas op 20-02-1939 gaat pardoes een ander bestuurslid de pen voeren, n.l. Hein van Kekem, terwijl wegens ziekte van de zittende voorzitter dhr. Maatkamp de vergadering leidt. Wat is nog meer aan de hand? Na lezing der notulen bedankt Herm. van der Zouwen als lid en verlaat de vergadering? Hebben wellicht politieke geschillen een gewichtige rol gespeeld? Nog een tweede afscheid geschiedt: vanwege een schrijven van A. Bouter, die bericht dat hij wegens ziekte het voorzitterschap niet meer weet waar te nemen en gemeend heeft te moeten bedanken. Op voorstel van de geldebuideldrager C. van Gent wordt de nestor tot erelid benoemd!

Wederom komt ter sprake de zin van het al of niet voortbestaan der vereniging. Na discussie besluiten de patroons deze broederlijk voort te zetten en evenzo naar belanghebbende clubs een verzoekschrift te richten - zelfs aan het betreffende Ministerie - om te bevorderen dat manden het verpakkingsmateriaal voor het zachte fruit behoren te blijven. Het verhaal wordt eentonig, om een zinsnede van Multatuli te citeren. Ondanks een boel misère toch een vereniging die zich duchtig geroerd heeft!

De nieuw gekozen voorzitter C. van Gent zit de vergadering van 03-04-1940 voor. Na voorlezing, goedkeuring en ondertekening der notulen wordt voorgesteld een verzoek te richten aan het Hoogheemraadschap om huurverlaging te verkrijgen voor de opslagplaats van teen aan de Lekdijk tussen Ameide en Tienhoven. De bede luidt de huurprijs te brengen op 10 cent per vierkante meter. Tevens is er sprake van een ander verzoek, namelijk te richten aan enige notarissen om medewerking te verlenen voor een onderlinge schikking met de verkopers van teen die te

laat grauwe teen hebben geleverd. Zulke zendingen hebben 't gewaagd uit te spruiten', wat de verwerkers veel extra werk heeft bezorgd. Ook de nieuwe notulist houdt kennelijk niet van uitspruitsels. Anders dan de vorige, die dikwijls in bloemrijke taal en brede zinsbouw opening van zaken gaf, is Van Kekems boekstaven kort en bondiger (zie bijvoegsel).

Op de bijeenkomst van 21.02.'41 zelfs zo kort, dat het verslag van de vorige niet eens gereed is. Twee bestuursleden doen daarop verslag van de bondsvergadering die zij in Den Bosch hebben bijgewoond.

Naar aanleiding daarvan volgt een bespreking over het loon in de mandenmakersbranche. Daar is voorgesteld het loon te brengen op 22 gulden per week, wat ter plekke nog 20 bedraagt. Eveneens komt aan de orde het zgn. stukloon en het verzoek om t.a.v. de erkende christelijke feestdagen het loon door te betalen.

In de laatst verslagen vergadering - als reeds genoemd: die van 30-06-1941 - ligt ter tafel een schrijven van het College van Rijksbemiddelaars, waarin aangedrongen wordt om tot een collectieve arbeidsovereenkomst te komen. Er is reeds bezwaar aangetekend, omdat de stand van zaken te onzeker is om voor een jaar een contract af te sluiten. Tevens vrezen vergaderden dat bij tekening ervan oneerlijke concurrentie kan ontstaan, omdat niet alle patroons bij die Bond aangesloten zijn. Nog maar even pas op de plaats maken. Volgend punt is een geldelijke tegemoetkoming te bewerken, wat plakzegels aangaat. Kan het bedrag op loonlijsten, kwitanties, e.d. niet verhoogd worden alvorens er zegels gelikt moeten worden?

Als sluitpost wordt wederom een stel leden naar Den Haag afgevaardigd om te trachten een betere afzet van manden te bewerkstelligen.

En daarmee eindigt het notulenboek en gaat ons verhaal als een nachtkaaars uit.

We citeerden zoëven Multatuli. Lezerlief, u weet wat diens bijnaam betekent? "Ik heb veel geleden", wat je in zekere zin ook zou kunnen toepassen op bovengenoemde bazen en laat ons vooral niet vergeten dat het in deze crisistijd armoe troef was ook onder de knechts, gevolgd door de oorlogsperiode met niet minder ellende. Ofschoon het onderstaande slechts gaat over een bepaalde tak van houtbewerking, namelijk het hoep maken eindigen we met een rijm, ooit aan het papier toevertrouwd in de tongval van onze streek:

Meelij-lied over 'n hoepelmaaker

*Ik snij de taoie stokken glad
en smijt die in m'n krib.
M 'n snijmes glijdt van lat naor lat,
de kwast deur en het slib.
En rond mij valt de spaonder foch,
as kruimels van m'n brôôd.
Zij zijn nost 't maoger weekgeld nog
de balsem in m'n grôôte nôôd.*

Uit het dagboek (1915 - 1934) van Leendert Verheij

Manden(makerij) Ameide

1915: Febr. Met de duurtte word het ook steeds erger, de varkens gelden al 57 cnt per pond, steenkolen 40 per mud, het brood kost 28 cnt een zgn 4 ponder. Alles wordt duurder. En het is erg druk met het werk. Het mandenmaken zou 14 dagen stilliggen, maar het gebeurde niet. Ook met het klompenmaken is het druk, omrede er zoo veel naar het buitenland gaan voor de krijgsgevangenen.

1917: 18 Jan. In onze plaats worden nu veel uienmanden gemaakt voor uienuitvoer naar Engeland en Duitschland.

28 en 29 Jan. werd er ook weer schaatsen gereden [...]. De schaatsen kosten nu 6 ½ gld en het optuigen 1,90 gld. Het is wel gedurig een veranderlijke lucht, maar het vriest door alles heen; als het nog enkele dagen aanhoudt dan raken de mandenmakers werkloos, bij gebrek aan teen, daar de aanvoer stop staat wegens ijsgang.

6 Febr. Hier in Ameide gaat het nog best met het werk, de manden die anders per schip naar Rotterdam gingen, worden nu per wagens naar Arkel gebracht en dan verder per trein; de teen zijn door de mandenmakers zelf gehaald per handwagen in Vianen.

Woensdag 25 April hebben al de mandenmakers gedaan gekregen, omdat de uitvoer van manden verboden is.

Maandag 30 April zijn de mandenmakers weer aan het werk gegaan, gelukkig.

Oct. Het mandenbreien ligt stil opheden bij gebrek aan teen; de nieuwe teen worden 2x zoo duur verkocht als in '16, zoodat de bazen nog weinig gekocht hebben.

1918: Apr. Het teenschillen is hier nu ook volop aan de gang. Men kan de ijzers alom horen klinken. Er zijn er dit jaar veel die het doen. Hoofdzakelijk zit het daarin dat het mandenmaken voor het grootste gedeelte stil ligt, sinds 2 April. Maar er schillen ook nog veel anderen om wat extra te verdienen in deze abnormaal dure tijd. 17 tot 20 cnt per grove bos, 15 cnt klein graauw en 5 cnt voor een bosje dave(n)djes wordt er uitbetaald.

Woensdag 31 Juli hebben de meeste hoepenmakers in onze plaats gedaan gehad daar er geen handel meer is in hoepels omdat de scheepvaart op de Scandinavische landen door de duikbotenoorlog stopgezet is. En nu staan er duizenden van genoemd artikel

op verzending te wachten, zodat de bazen nu ze zelf niets beuren, de werklui gedaan geven. Het mandenmaken gaat tot op heden goed.

1919: Febr. We hebben hier in Ameide ook een staking van mandenmakers. Een 11-tal staken er van het werkvolk van Van Kekem. Gestakt wordt omdat de firma Van Gent en co. voor dezelfde soort manden meer uitbetaalt als Van Kekem.

Mei: Het teenschillen is nu ook in volle gang. 20 Cnt voor een bos werd er gegeven, geëist was 25 maar de 18 zegge 18 teenbazen wilden niet toegeven. Ook zijn er veel manden- en hoepmakers aan 't schillen, daar de hoepels en de manden niet erg gaan nog. Maar dat moeten bijna alle mandenbreiers nog leeren!

1920: Donderdag 11 Maart hebben al de mandenmakers gedaan gehad, zoowel van Van Kekem, De Lange en Van Gent, wegens transportstaking te Rotterdam. Dat zijn de gevolgen van de revolutionaire beweging. Het mandenmaken ligt stil, maar de mandenmakers zijn "gemetamorphoseerd" tot teenuitschietters, dus zijn ze voor het oogenblik niet werkloos.

Dinsdag 30 Maart weer boomen gevlot en al weer zeldzaam weer, het was zweeten. [...]. Het teenschillen is ook al in volle gang; er wordt voor één bos 27 á 30 cnt gegeven, maar dat is de meeste heeren werklooze mandenmaker nog te weinig, tenminste 27 cnt. Daarom loopen ze langs de weg te slenteren en allerlei praatjes te verkoopen.

Maandag 25 Oct. trad de wettelijke 8-urige werkdag of de zgn 8-urendag in werking. Nu mag men in fabrieken en werkplaatsen van 's morgens 8 uur tot 12 uur en van 's middags 1 uur tot 5 uur werken. Het buitenbedrijf is er voorlopig nog buiten. Ook een Patroon mag zoo lang werken als hij wil. Heeft hij echter zoons dan mag of mogen die niet werken. Het is een schande dat zulk een wet aangenomen is [...]. Wij werken dan ook net als altijd. Maar de manden- en hoepelmakers die durven niet, want ze verraden elkaar. De 2de avond kregen we ook al door verraders toedoen bezoek van de Politie.

1921: Maandag 3 Jan. zijn een 60-tal mandenmakers tot staking overgegaan, ze waren voor deze bij Van Gent en co en Van Kekem breiënde. Het loon dat ze nu uit de stakingskas trekken is nu bepaald niet groot te noemen, 12 gld een gehuwde, 8 gld een ongehuwde. Iemand die geen lid is en toch wil staken trekt 9 gld. Ik gun de menschen van harte een goed loon, maar om nu te gaan staken is dwaasheid, want de handel in manden gaat slecht want België levert voor lagere prijs manden dan Holland, dus wat moet dat worden?

Maandag 24 Jan. is de staking van de mandenmakers bij Van Gent en co. en Van Kekem opgeheven. De arbeiders hebben het werk weer op de oude voorwaarden hervat, echter met dit verschil, ze krijgen nu op elke mand 2 centen toeslag, dus dat is maar een tijdelijke verbetering. Ze hadden 6 cnt gevraagd voor vast. Maar gelukkig zijn nu de mandenmakershanden weer vlijtiglijk in de weer om bossen teen te metamorphoseren tot diverse soorten manden, na een drieweeksche stakingrust.

Dinsdag 17 Jan. was de Brouwerij voor het eerst verlicht. Het is een reuzen verbetering. Het zijn lampen van 100 (of 50) kaarsen. De 8-uren werkdag word ook weer strenger gehandhaafd in onze plaats. Er zijn weer enkele mandenmakers "bekeurd" die stilletjes doorwerkten tegen het verbod van de patroon en dan moet de patroon toch die boete betalen, of ... de "kast" in. Het is ongerijmd, vind ik. Ook enkele particulieren zijn er al aan geloopt. Nu heeft Van Kekem laten aanzeggen dat ieder die in 't vervolg verbaliseerd wordt direct "gedaan" krijgt.

1922: 1 April hebben al de mandenmakers van A.G. van Gent (90 man) gedaan gehad, weg om slapte in het bedrijf.

De mandenmakers zijn ook weer aan den arbeid getrokken. Eén week zijn ze werkeloos geweest. Ze hebben nu voor minder loon den arbeid hervat.

Okt.: Van het loon des mandenmakers is 20% afgegaan. f 12 is zoo het loon dat per week nu nog verdiend kan worden. 't Is veel te weinig eigenlijk, maar het is zoo'n vreemde toestand op heden, dat men nog blij mag zijn wat te verdienen, want er loopen er duizenden zonder werk. En ook sommigen verdienen nog een reuzenloon zoals in de bouwvakken.

1923: 26 Feb. hebben 80 mandenmakers van de firma van Gent ontslag gekregen, wegens buitenlandsche concurrentie. Het is een droeve tijd, ontslag op ontslag van arbeiders is scheering en inslag. En ieder ondervindt de gevolgen van de malaise, ook wij in ons klompenbedrijf ondervinden het, want werkeloze klompenventers verschijnen ook op den weg. 12 maart. De mandenmakers hebben het werk ook weer hervat, maar 2 cnt per mand minder. Ze maken er 100 á 110 per week van 11 cnt = 11 of 12 gld. Het is veel te laag loon voor deze tijd, maar wat moeten de menschen dan doen ?

Aug.: Met de werkzaamheden in onze plaats gaat het slecht, een deel van de mandenmakers van de firma van Gent en Streefkerk heeft ontslag en een andere deel een taak gekregen. Ook bij van Krimpen en bij de Lange (kleine bazen) hebben de breiers ontslag gekregen. De werkeloosheid neemt overal eer toe dan af.

Sept.: Met de mandenmakerij in onze plaats wil het nog niet goed, telkens krijgen er meerdere hun ontslag. Een 100-tal zijn er nu al werkeloos. Ook buitenaf valt het niet mee om werk te vinden. Het is een droeve tijd voor menigeen. Zooals de handel, ook in bijna geen bedrijf is er te verdienen, de teen gaan slecht weg, het hooi idem, de fruit ook niet vlot, hoewel dat te begrijpen is aangezien deze over het algemeen slecht is.

Zondag 2 Dec. was het koud en sneeuwde het 's avonds en 's nachts flink en bleef het almaar vriezende. De schaar werklozen wordt er weer aanmerkelijk door vergroot. Het is een droef verschijnsel dat er zulke koppels menschen op de beurzen staan. De gemeente keert wekelijksch steun uit, maar dat loopt ook ten einde, want wie moet dat betalen? 't Grootste percentage mandenmakers loopt leeg, ook den hoepelmakers zijn nu klaargekomen. Nu is er wel heel wat hout (en teen) door diversen bazen gekocht,

maar 't hout is bijna allemaal voor 't water, daar groene hoep zeer slecht gaan en wit hout of hoepels best verkoopbaar zijn. Het lijkt wel of er ook geen werk meer is, een ieder klaagt over slapte. Toch zijn hout en teen weer prijzig gepacht volgens deskundigen! 14 Dec. De mandenmakers hebben deze week weer wat te doen gekregen, een groote partij flesschenmanden is er door de Firma van Gent aangenomen. Dat is weer een uitkomst. Velen zijn er nu weer gedwongen werkeloos om reden er telkens sneeuw valt, wat vele werkzaamheden buiten stop zet.

1925: April. Met de werkzaamheden in onze plaats is het slecht gesteld. De mandenmakers hebben weinig drukte. Bij van Kekem hebben de breiers zelfs ontslag gehad. Gelukkig kunnen velen weer terecht om teen te schillen. Veel teen zijn er echter ook niet. Dat is zeer jammer want hiermee wordt nog een aardig loon verdiend.

Een aardig stukje historie speelde zich dezer dagen af, betrekking hebbende op de zgn acht uren (werk) dag. In de laatste verg. der raad verweet het lid K. de Boer (sdap) den burgemeester dat hij geheel niet keek naar het te lang werken. De arbeidswet werd overtreden volgens de Boer. De burgem. zegde toe er naar te kijken in 't vervolg. Den anderen avond gingen burgem. en politie er op uit en de eerste die bekeurd werd was raadslid K. de Boer. Zie!

Aug.: De mandenmakerij bij van Kekem ligt al eenige tijd stil en bij van Gendt is het slapjes. Het loon is laag. Ook de hoepelmakers bij van Kekem zijn werkeloos.

Sept.: Het mandenmaken bij van Kekem is weer in vollen gang.

1926: Nov. De mandenmakers hebben weer 1 cnt per mand opslag gehad, onlangs was er 1 cnt afgeknepen, maar deze is er nu weer bij zoodat weer 13 cnt voor 1 mand betaald wordt aan loon. Met de handel in teen gaat het slecht, ze kunnen de witte teen niet kwijt. De verwachting was dat nu voor de versche teen niet zooveel kooplust zou zijn en dat zeker de prijs veel lager zou wezen als in 1925. Maar naar ik hoor, geven ze weer veel te veel. 't Is gek. Het loon wordt op beknibbeld en de eigenaars wordt het royaal toegeduwd.

1927: Febr. Met de werkzaamheden is het niet gunstig in Ameide. Het mandenmaken is slapper. En met het teen uitschieten is het slecht. De teenhandel gaat zeer slecht, zodat de teenboeren bijna niets gekocht hebben voor 't water. 't Is jammer wat de hout- en teenhandel geeft velen werk. Er worden honderden guldens aan de teen verloren, nl. aan de oude voorraad.

Met de werkzaamheden gaat het in Ameide niet erg, bij 2 bazen zijn de hoepelmakers ontslagen, hoepel vlot niet. Ook bij een mandenmakerpatroons zijn de werklieden ontslagen. Teen uitschieten valt weinig aan te doen omdat er weinig teen voor 't water gekocht is. Hout is er veel te schillen gelukkig.

1928: Febr. De slapte in het mandenmakersbedrijf is op heden groot. Slechts enkele breiers werken nog,

en anderen hebben een taak. D(r)ie? oude huizen op den hoek aan de Lekdijk worden door werklooze mandenmakers afgebroken. Er moet een autogarage verrijzen en tevens moet daar nu de bocht in de dijk weggenomen worden.

Apr.: Het teenschillen is in vollen gang. Ook het mandenmaken is weer druk.

1929: Donderdag 5 Dec Sint Nicolaas avond. Er is weer heel wat opleving in het vieren daarvan. De oorzaak ligt wel hieraan dat er veel verdiend wordt. De manden- en hoepelmakers verdienen nu een flink loon, en ook de andere lonen zijn gerezen. Werkeloosheid is er niet, want er is deze herfst weer braaf veel teen gepacht door de Ameidensche teenbazen, zoodat het wel een florende tijd is.

1930: Nov. Het gaat nu met bijna alles slecht. De hoepelmakerij is totaal dood. De hoep is totaal onverkoopt. Er worden al weer verkooping gehouden, maar het (hout) wordt voor de helft van de prijs van verleden jaar verkocht. Ook de mandenmakerij gaat slecht. Het spook der werkeloosheid regeert aan alle kanten. Het ziet er niet rooskleurig uit.

1931: Jan. De werkeloosheid in het manden- en teenbedrijf neemt ook in Ameide toe. Dan weer eens een week of wat werken en dan weer stil. Zo'n 80 werkloozen lopen hier dan. Het teen uitschieten voor 't water is deze winter niets aan te doen, want er zijn er geen voor gekocht.

1 Febr. Bij de mandenfabrikant Joh. v/d Leeden uit Tienhoven werden de georganiseerde arbeiders ontslagen en als protest staken nu ook de ongeorganiseerden. 't Is een toestand nu. 't Is een rare tijd. Wat zal 't worden?

16 Feb. Maandag zijn al de z.g.n. "bakken" mandenmakers bij van Gent, W.A. van Kekem te Ameide en Joh. v/d Leeden in staking gegaan. Ze eischen 1 cent loonsverhoging op genoemde manden. 't Is 14 cnt per stuk, en ze wenschen 15 cnt per st. Enkelen werken maar door.

Woensdag 11 Maart biduur voor 't gewas om 7 uur. Het conflict in het mandenbedrijf is nog niet opgelost. Beide partijen staan nog even ver van elkaar. Toch wordt een spoedige oplossing verwacht, daar de voorraad manden uitgeput raakt. 't Is te hoopen. Het is een droef beeld, in deze werkeloze tijd, troepjes stakers te zien loopen.

Eind Maart. Het conflict in het mandenbedrijf is de laatste dagen weer geducht verscherpt. Er zijn enkele stakers weer aan 't werk gegaan en nu worden zij elk schaft gehaald en thuisch gebracht door de stakers onder allerlij uitingen van protest. De Politie is met een 5 a 6 tal agenten versterkt, die de werkwilligen begeleiden. Zelfs de schooljeugd loopt bij tijden mee achter de werkwilligen. Incidenten van ernstige aard deden zich noch niet voor. De oplossing van het verschil lijkt heden nog ver.

15 April is de staking bij W.A. van Kekem en bij A.G. van Gent opgeheven. De mandenmakers eischten 15 cnt voor een jaar, de werkgevers boden 14 cnt (bedoeld wordt per mand). Nu is een contract aangegaan voor 14 1/2 cnt tot September. Bij Joh v/d Leeden te Tienhoven is er nog geen overeenstemming

bereikt en duurt de staking voort.

14 Mei Hemelvaartsdag. Het weer is koud, veel regen. De landbouwvruchten groeien slecht, vooral bieten. De oude aardappels zijn duur, tot 10 gld per mud. De melk is goedkoop, 8 cnt per liter langs de huizen. De eieren 3 1/2 cnt per stuk. De varkensprijs is gedaald tot 15 cnt per pond. De slagers kunnen vet spek niet kwijt, 5 pond voor 1 gld. Het is overal heen malaise en werkeloosheid, overproductie en armoede. Op 't oogenblik is het in Ameide druk met teen-en hout-schillen, maar het mandenmaken is zeer slecht. Er is weinig aftrek.

Juli: De werkeloosheid neemt steeds toe overal heen. Ook in Ameide is het treurig. De mandenmakerij is helemaal dood. De menschen moeten van de steun leven. De vakvereenigingen en de gemeente en het rijk betalen elk hun deel. En ook ander werk is er niet. Het is een treurige tijd. Het springen van Banken is aan de orde van den dag.

Oct.: De hoepelmakerijen zijn in onze gemeente ook stilgelegd, maar een enkele werkt nog. Ook de mandenmakerij ligt weer stil.

1932: Jan. Met de manden- en hoepelfabriek gaat het treurig. Hoepels gaan er zoo goed als geen weg en manden dito. De meesten tijd loopen de mandenmakers op den dijk. Het is voor Ameide een ramp. Ieder verarmt daardoor, want ook de winkeliers merken duidelijk minder koopkracht van het publiek.

1934: Febr. Zoo nu en dan is er eenige opleving in het mandenmakersbedrijf alhier, maar het loon is droevig laag, naar ik hoor 7 a 9 gld per week. Ook worden er weer wat oude witte teen verhandeld voor 4 cnt per kg. Op deze wordt geen Regeeringstoelage gegeven, op de nieuwe wordt 3 cnt per kg steun gegeven. Ja, ja vreemd, "steun" op bedrijven. Och, het baat zoo weinig, want er blijft zoo veel aan de bekende "strijkstok" hangen. Er worden nog al wat bossen teen en hout in het water gezet, want het hout en ook de teen zijn bespottelijk goedkoop verkocht op struik en nu de steun, zodat er nu weer wat op te wagen is. 't Geeft weer werk ook. Maar de griendbezitters ontvangen de lasten nog niet, dus die klagen steen en been; geen wonder. Voor 20 cnt een dikke bos teenstaken (wilg). 't Is een koopje. Thuis geleverd nog wel, anders 12 cnt.

8 April bloeiden de zwarte kersen al. Er is op heden nogal werk in Ameide. Voornamelijk in het mandenmakersbedrijf. Slamanden is nu veel vraag naar, en dan een nieuwe tak in het mandenbedrijf nl. deksels breien. Een Patroon heeft 200 stuks aangenomen en nu moeten de werkeloze mandmakers aan het werk. Graag doen ze het niet, omdat het loon niet hoog is dat er mee verdiend wordt, niet veel hoger dan de "Steun", 11/2 cnt per stuk en voor 100 - 150 stuks per dag kunnen er gemaakt. Maar afijn er wordt gewerkt.

Sept.: Momenteel is in Ameide de werkeloosheid niet zoo groot door seizoen arbeid. In het mandenmakersbedrijf is het treurig zoo'n laag loon als er verdiend wordt. Van 7 - 8 gld per week.

Teun Bikker, 5 maart 2009

Werk en inkomen van een Ameidense mandenmaker in het tweede en derde kwart van de twintigste eeuw (1925-1970)

Bram Vroon Pzn

Tegenwoordig worden hoep maken en manden maken veelal beschouwd als oude ambachten die hobbymatig beoefend worden op zomermarkten. Geheel anders was de belevingswereld van degenen die in de vorige eeuw beroepsmatig hoepels en manden moesten maken. Dat had vooral te maken met de werkomstandigheden en de beloning. Uit de verhalen en het bestaande fotomateriaal kunnen we ons een beeld vormen van de werkomstandigheden. Het mandenmakersmuseum 'De Wissen' te Dilsen-Stokkem in Belgisch Limburg geeft ons daar een goed voorbeeld van. De werkomstandigheden werden onder andere beïnvloed door het jaargetijde, de kwaliteit van de teen en het soort manden, dat gemaakt moest worden. De vaardigheid van de hoep- en mandenmaker bepaalde sterk de beloning, waarbij de werkomstandigheden tevens een grote rol speelden. Eveneens was bij de beloning van betekenis dat er betaald werd per geleverd product. Globaal is bekend dat het inkomen van een hoep- en mandenmaker matig was. Concrete bedragen over een langere periode zijn voor zover ik weet niet bekend. De door mijn vader Pieter Vroon (1905-1984) gemaakte aantekeningen bevatten die concrete gegevens wel. Hij maakte in de periode 1925 tot 1970 wekelijks korte notities, bestaande uit één regel in een aantekenboekje. Daarin vermeldde hij de manden die hij had gemaakt en wat hij daarmee had verdiend. Deze beknopte en zakelijke opsomming van feiten over geleverd werk en inkomen van een persoon, die vijftienveertig jaar hetzelfde beroep in dezelfde plaats uitoefende, is vrij uniek. Mede omdat er in Ameide en omgeving veel mandenmakers waren, geven deze aantekeningen inzicht in de sociaal-economische omstandigheden van een groot gedeelte van de bevolking in de genoemde periode. Dat is de reden om die gegevens hier te publiceren.

Pieter Vroon (1905-1984).

Dit artikel is dus gebaseerd op de nagelaten aantekeningen van mijn vader en de verhalen die ik thuis hoorde. Belangrijke informatie vond ik tevens in de door Ben Remie verzamelde krantenartikelen over de hoep- en mandenmakerij in Ameide en Tienhoven evenals in het interview met Dirk den Hartog, dat in december 1987 in *Het Kontakt* werd gepubliceerd.

Na een beschrijving van de werkomstandigheden en de beloning zal breder ingegaan worden op het inkomen van de mandenmaker Pieter Vroon in de periode 1925-1970. Vooral het tijdvak van de economische crisis van de jaren dertig en de Tweede Wereldoorlog zal daarbij centraal staan. Die bewogen periode trok diepe sporen in het leven van veel mensen. In dit artikel gaat het over de mandenmakerij in Ameide en omgeving.

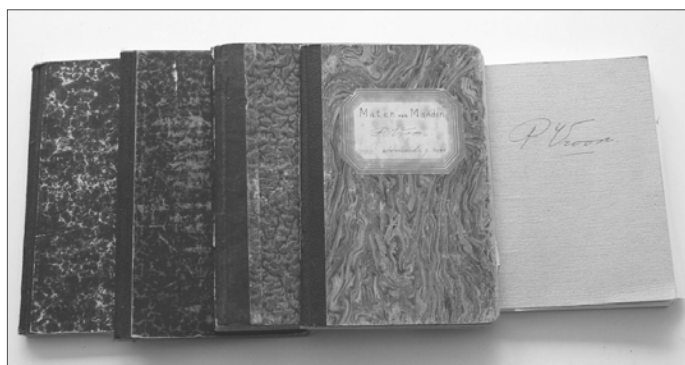
Werkomstandigheden en het loon van de mandenmaker

Hoep- en mandenmakers werkten in een schuur. In veel gevallen was het een voormalige woning die vanwege ouderdom en gebreken niet meer als woonruimte gebruikt kon worden. De meeste schuren hadden een aarden vloer. De mandenmaker gebruikte een houten vlonder, 'de breiplank' genaamd, om op te werken. De breiplank werd met behulp van enkele stenen eronder hellend gemaakt. Wanneer de mandenmaker zat, gebruikte hij een houten bankje. Zijn gereedschap lag naast hem. Het bestond uit een snoeischaar, een klopijzer, enkele vlijmscherpe messen, een paar priemen, een maatstok per soort mand en een zwaar voorwerp om de in wording zijnde mand op de breiplank te houden. Aan de muur hingen een paar hoepels van verschillende omvang om de staken van een mand in opbouw bijeen te houden. De uitgezochte en bijgesneden teen lag gesorteerd naast de breiplank.

De schuren werden meestal zeer matig verwarmd in de winter. Alleen bij strenge vorst gaf de baas eierkolen voor de kachel. Normaal werd deze gestookt met het snoeiafval.

Met name in de winter was het 'breien' een extra zwaar beroep. De geweekte bossen teen met soms het ijs er nog aan werden op de breiplank uitgezocht en met het snoeimes geschikt gemaakt voor het werk. Een smerig karwei dat de mandenmaker zonder extra beloning moest verrichten. Mede daardoor waren in de wintermaanden de inkomsten meestal geringer dan in de rest van het jaar.

Het loon was, zoals hierboven reeds is vermeld, in

De aantekenboekjes van Pieter Vroon.

zijn geheel gebaseerd op de hoeveelheid afgeleverde manden. Het betekende dat men goed en vlug moest kunnen werken. Wilde men iets extra's verdienen dan moest de gewerkte tijd verlengd worden. Maar het was sedert 1919 door de Arbeidswet verboden per dag langer dan acht (later negen) uur te werken. Een heilzame wet voor de 'arbeidende klasse', maar een hinderpaal voor iedereen die per geleverd product werd betaald.

Bij elk nieuw model dat gemaakt moest worden was er een onderhandelingsmoment tussen de mandenmaker en de baas. Het hing dan van de omstandigheden af welke prijs er tevoorschijn kwam. Die omstandigheden waren de al of niet bestaande krapte op de arbeidsmarkt, de ervaring van de 'breier' in het onderhandelen, maar ook hoe vakbekwaam hij was. Voor de meeste manden waren de prijzen door de mandenmakersbazen onderling vastgesteld. De mandenmakersbazen en -baasjes, want er waren nogal wat kleinere werkgevers onder hen, verenigden zich in 1932 officieel in de Mandenmakers Patroonsvereniging Ameide en Omstreken. Waarschijnlijk hing de oprichting van deze patroonsvereniging samen met de moeilijke economische tijden en in het bijzonder met de staking onder de mandenmakers in 1931 alhier.

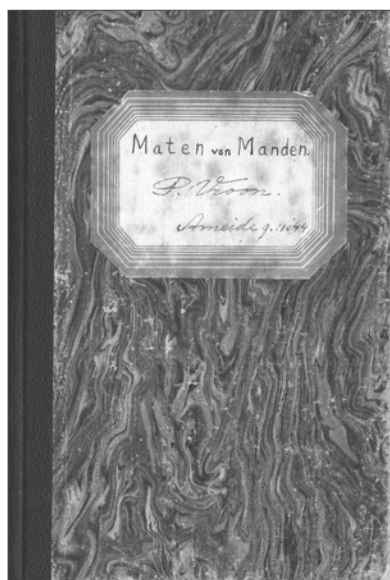
De aantekeningen van Pieter Vroon

Mijn vader heb ik zelden of nooit iets positiefs horen zeggen over het mandenmaken. Het zat hem dwars dat zijn ouders niet waren ingegaan op het advies van het schoolhoofd P. Lyklema (1914-1921) om hem naar de Mulo te sturen. Hij heeft zich mateloos uitgesloofd om te verhinderen dat zijn kinderen hetzelfde lot zou treffen. De verhalen die ik thuis hoorde, betroffen vooral de tijd van de economische crisis en de Tweede Wereldoorlog. Door de nauwkeurige bestudering van de gegevens in de aantekenboekjes kan ik mij een gedetailleerd en concreet beeld vormen van de sociaaleconomische omstandigheden van de mandenmakers in de genoemde periode te Ameide en Tienhoven.

De aantekeningen geven eveneens veel informatie over welke soorten manden gemaakt werden. Zie

hiervoor de bijlage achter dit artikel.

Daarnaast heeft Pieter Vroon ook aantekeningen nagelaten over manden die hij voor het eerst maakte. Er werd dan een schets gemaakt met bijvoorbeeld het aantal staken en de afmetingen van de mand in cm.

Aantekenboekje met schetsen en gegevens van voor het eerst gemaakte manden.

Het belangrijkste product van de mandenmakerij in Ameide en Tienhoven was in de jaren twintig van de vorige eeuw het 'bakje' of de 'bak', een mand waarin gist werd verhandeld en geëxporteerd. Het toont aan dat de mandenmakerij profiteerde van de industriële groei en handel in Nederland. De fabriek te Delft, waar de bakken werden gevuld met gist, ging in het begin van de jaren dertig over op karton als verpakkingsmateriaal. Het gevolg was een enorme prijsdaling van de bak en dus loonderving voor de mandenmaker.

De prijsdaling eind januari 1931 van dertien naar twaalf cent leidde tot de staking van de mandenmakers in Ameide en Tienhoven. In Tienhoven begon de staking maandag 2 februari en in Ameide op 16 februari. In totaal waren er ongeveer honderd stakers bij betrokken. Een paar niet georganiseerde mandenmakers werkte door. Onder hen bevonden zich mijn vader en Freek Veldhuizen. Het concrete motief van de stakers was te bewerkstelligen dat de beloning van de bak een halve cent minder daalde. Na ruim twee maanden wonnen de stakers in Ameide de strijd en steeg de prijs van een bakje met een halve cent. In Tienhoven duurde de staking nog enkele weken langer en eindigde met hetzelfde resultaat op 4 mei. Boven het artikel met de herinneringen van Dirk den Hartog in Het Kontakt staat: 'De bakkenbreiers wonnen de staking, maar verloren de toekomst'. Zo leefde de staking in het geheugen van de mandenmakers voort, omdat de fabriek enkele maanden later overging op karton als verpakkingsmiddel.

De aantekeningen van mijn vader over die periode laten enige opmerkelijke zaken zien. Zoals ik reeds vermeldde, ging in de laatste week van januari 1931 de prijs per bak van dertien naar twaalf centen, ook bij het bedrijf van A.G. van Gent waar mijn vader toen werkte. Drie weken later verhoogde firma Van Gent de prijs naar veertien cent en twee maanden later steeg de prijs als gevolg van de staking naar 14½ cent. Met name de stijging in februari tijdens de staking is opmerkelijk. Men kan zich afvragen op grond waarvan Van Gent de prijs verhoogde. Beloonde hij de doorwerkende mandenmakers? Waarschijnlijker is dat hij zijn bakken, door de schaarste als gevolg van de staking, gemakkelijk kon verkopen. Het is vast niet alleen de prijs geweest, die de georganiseerde mandenmakers motiveerden tot de staking want dan was voortzetting ervan zinloos geweest. Waarschijnlijk speelden bij deze staking ook andere factoren een rol. Het is bekend dat in Tienhoven ook het recht op lidmaatschap van een vakbond een van de redenen was. Het recht om als werknemers van dezelfde beroepsgroep georganiseerd te zijn in een vakbond, die de spreekbuis mocht zijn van de werknemers in een bepaald bedrijf, was in het begin van de geschiedenis van de vakbeweging een belangrijk strijdpunt met de werkgevers. In de meeste bedrijfstakken was die strijd toen al beslecht ten gunste van de vakbonden. Mandenmakersbaas Johannes van der Leeden in Tienhoven huldigde nog het standpunt, dat hij niets te maken had met de vakbond. Uiteindelijk capituleerde ook hij.

In de tweede helft van 1931 zette de daling van de beloning van de bak pas goed in: augustus 1931 13½

Foto van twee niet-stakende mandenmakers (links loopt de 25-jarige Pieter Vroon en rechts de 51-jarige Freek Veldhuizen) begeleid door veldwachter Piet Lakerveld uit Lexmond en een joelende en scheldende groep stakers en andere belangstellenden. In het dagblad *Het Vaderland* van 2 april 1931 staat: 'De staking in de manden-industrie te Ameide a/d Lek, neemt de laatste dagen een vrij ernstig karakter aan. Enkele werklieden worden van en naar het werk door politie en stakers begeleid. (...) de burgemeester (heeft) politieversterking aangevraagd en (er) is gisteren een detachement rijkspolitie te Ameide gestationeerd. Tot dusver is alles rustig verlopen.'

cent en in november dertien cent; in januari twaalf cent en in april 1932 tien cent. In het najaar van 1932 begon een nog sterkere daling om in 1933 op 7½ cent te stabiliseren. Dat betekende vijftig procent daling ten opzichte van 1930!

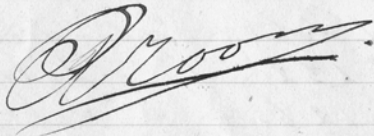
Tot en met 1933 komen we de bak tegen in de administratie van Pieter Vroon. In de daarop volgende jaren 1934 -1936 ontbreekt de bak in de administratie. Later komen we de bak nog sporadisch tegen. Naast 'bakken' werden er voor 1930 al grote slamanden gemaakt: 30-, 40-, 50-, 60-, 100 kroppers en 10 kg manden. Na de hausse van de 'bak' of het 'bakje' kwam er meer diversiteit in de soorten manden. Enerzijds doordat men alternatieven zocht voor de afnemende vraag naar het 'bakje'. Eind jaren twintig werden naast de reeds eerder genoemde slamanden eveneens vismanden gemaakt. Enkele jaren later (vanaf 1930) komen we ook spruit- en koolmanden tegen en in de kersentijd maakten de mandenmakers, die niet tijdelijk kersenplukker waren, kersenmandjes en hanekers (=door kersenplukkers gebruikte manden). Anderzijds speelde de gewijzigde tijdsomstandigheden, zoals bijvoorbeeld de Tweede Wereldoorlog met de schaarste aan materialen een belangrijke rol in het maken van andere producten. Daardoor deden fietsstoelen, fietsmanden, tassen etc. hun

intree. Tevens werd de mandenmakerij ingeschakeld voor de Duitse oorlogsvoering. Vanaf de zomer 1942 tot in de herfst van 1944 werden veel granaatmanden gemaakt. De afgebeelde granaatmand staat in het Mandenmakersmuseum De Wissen te Stokkem in Belgisch Limburg. Foto auteur.

Mandenmakersmuseum De Wissen te Stokkem in Belgisch Limburg. Foto auteur.

Granaatmand, zoals er duizenden in Ameide en Tienhoven zijn gemaakt.

Ameide 7 Dec 1930			Ameide 3 Jan 1931		
Gemaakte manden voor A.G. van Gent.			Gemaakte manden voor A.G. van Gent.		
Datum	Aantal	Soort	Datum	Aantal	Soort
6 Dec.	138	bakken	3 Jan.	138	bakken
13 Dec.	162	bakken	10 Jan.	150	bakken
20 Dec.	93	bakken	17 Jan.	138	bakken
27 Dec.	108	bakken	24 Jan.	120	bakken
Einde van het jaar 1930			31 Jan.	162	bakken
			7 Febr.	120	bakken
			14 Febr.	150	bakken
			21 Febr.	138	bakken
			28 Febr.	150	bakken
			4 Maart.	150	bakken
			14 Maart.	141	bakken
			21 Maart.	108	bakken
			28 Maart.	150	bakken
			4 April	108	bakken
			11 April	126	bakken
18 April	150	bakken			
25 April	150	bakken			

Pagina uit Aantekenboekje 1931. Hier is de achtergrond te zien van de staking die in Ameide los brandde toen de prijs van de bak in januari 1931 daalde van dertien naar twaalf cent.

Na de bevrijding in 1945 nam de diversiteit aan soorten manden toe.

Als voorbeeld een lijst van de manden die in het jaar 1950 door Pieter Vroon werden gemaakt:

- medicijnmanden no. 1 en 2,
- vismanden met rotting,
- gewone vismanden met deksel,
- sterke en halve vismanden,
- ronde en ovale vleesmanden,
- vleesmanden met witte staak en deksel,
- Boskopers,
- garnalenmanden,
- uitrusters (bollenmanden),
- middelzeigers met groot deksel (= bloemenmand),
- kappen (25 cm hoog, 50 cm breed),
- nesten van 3 ronde bakkersmanden,
- flessenmanden van 25 en 60 liter,
- manden De Kruyk (= bepaald type flessenmand),
- lage vierkante manden,
- schuine 20 liter en
- rechte 20 liter manden.

Van sommige producten zouden we graag willen weten, hoe deze er uit hebben gezien en tevens zijn we nieuwsgierig naar de betekenis van enkele namen. In de loop van de jaren vijftig nam de diversiteit af door de opkomst van kunststoffen als verpakkings-

materiaal. De dominante mand werd de vierkante Boskoper, een grote mand waarin jonge boompjes werden geëxporteerd. In de tweede helft van de jaren zestig van de twintigste eeuw nam de diversiteit weer toe en werden veel verschillende producten van pitriet gemaakt, zoals allerlei typen lampenkapjes en luxe mandjes.

Pieter Vroon was een vlotte en goede 'breier', die meer dan anderen gevraagd werd een nieuw type mand te maken indien dat nodig was. Na het eerste exemplaar gemaakt te hebben, onderhandelde hij over het maakloon. Het veel wisselen van het type mand die gevraagd werd, bevorderde niet de snelheid van het werken die wezenlijk was in dit beroep om een redelijk inkomen te verkrijgen.

Gemiddeld netto weekloon in gulden (1 gulden = 0,45 Euro) van de mandenmaker Pieter Vroon te Ameide in de periode 1925 -1970. Het weekloon kon door allerlei omstandigheden sterk wisselen.

In het overzicht op de volgende pagina gaat het om afgeronde weekgemiddelden.

